

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

Завідувач кафедри,
д.держ.упр., проф.
_____ Ігор ПРИХОДЬКО
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: Управління фінансово-економічною безпекою
підприємства: удосконалення організації та методики

Освітньо-професійна програма «Управління фінансово-економічною
безпекою»
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувачка

Єлизавета ПРИХОДЬКО

Науковий керівник,
д.е.н., професор

Валерія ФЕСЕНКО

науковий ступінь, посада

Дніпро – 2023

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**Факультет:** Обліку і фінансів**Кафедра:** Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою**Освітньо-професійна програма:** «Управління фінансово-економічною безпекою»**Спеціальність:** 073 «Менеджмент»**Ступінь вищої освіти:** Магістр**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Завідувач кафедри _____

«_____» _____ 202_ р.

ЗАВДАННЯ**Приходько Єлизаветі Ігорівні**

1. **Тема роботи:** «Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: удосконалення організації та методики»

керівник роботи Фесенко Валерія Валеріївна, д.е.н.

затверджені наказом по ДДАЕУ від « 30 » листопада 2022 р. № 3411 .

2. **Термін подання здобувачем роботи:** 13 лютого 2023 року.

3. **Вихідні дані до роботи:** Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, НПСБО № 10, наукові статті, звітність ТОВ «Відродження» за 2017-2021 роки.

4. **Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)**

1. Теоретичні аспекти оцінки ефективності використання основних засобів в управлінні економічною безпекою підприємства 2. Аналіз ефективності використання основних засобів підприємства в контексті управління його економічною безпекою. 3. Розробка та обґрунтування напрямів удосконалення використання основних засобів підприємства в управлінні його економічною безпекою. 4. Висновки та пропозиції.

5. **Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)**

1. Основні чинники ФЕБ підприємства. 2. Різновиди ФЕБ в розрізі контрагентів зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства. 4. Класифікація ФЕБ за термінами сплати. 6. Класифікація зобов'язань залежно від порядку визначення суми до погашення. 7. Узагальнена класифікація ФЕБ за різними ознаками. 8. Основні напрями класифікації в системі економічної безпеки підприємства. 9. Організація структури ТОВ «Відродження».

6. **Консультанти розділів роботи**

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 25.11.2022 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні аспекти оцінки ефективності використання основних засобів в управлінні економічною безпекою підприємства	11.03.2022	
2	Аналіз ефективності використання основних засобів підприємства в контексті управління його економічною безпекою	24.05.2022	
3	Розробка та обґрунтування напрямів удосконалення використання основних засобів підприємства в управлінні його економічною безпекою	20.09.2022	
4	Висновки та пропозиції	27.01.2023	
6	Оформлення дипломної роботи	05.02.2023	

Здобувачка _____
(підпис)

_____ Єлизавета ПРИХОДЬКО_
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник _____
(підпис)

_____ Валерія ФЕСЕНКО
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ

5

	4
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УПРАВЛІННІ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Поняття «основні засоби» підприємства, відтворення та основи управління ними	10
1.2. Методичні аспекти оцінки стану та ефективності використання основних засобів підприємства в системі економічної безпеки	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ	23
2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства	23
2.2. Характеристика організації роботи служби економічної безпеки підприємства та оцінка її стану за окремими складовими	27
2.3. Аналіз стану та ефективності використання основних засобів ТОВ «Відродження»	33
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ТА ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА В УПРАВЛІННІ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ	40
3.1. Концептуальні аспекти планування оновлення основних засобів підприємства у ринкових умовах	40
3.2. Вдосконалення оцінювання придатності основних засобів підприємства в контексті управління його економічною безпекою	44
3.3. Вдосконалення організаційно-економічного механізму планування відтворення основних засобів підприємства	49
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66
ДОДАТКИ	73

РЕФЕРАТ

Тема «Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: удосконалення організації та методики».

Дипломна робота: 73 сторінки друкованого тексту містить 10 табл., 11 рис., 14 додатків, 72 літературних джерел.

Об'єктом дослідження виступає процес ефективності використання, економічного відтворення та оновлення основних засобів в системі економічної безпеки підприємства.

Метою роботи є обґрунтування та розробка напрямів удосконалення використання основних засобів підприємства в управлінні його економічною безпекою.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання економічних явищ і процесів. При вирішенні визначених у дипломній роботі завдань використано такі методи детального вивчення об'єкта дослідження; монографічний; метод аналізу і синтезу; порівняльний метод; абстрактно-логічний; економіко-статистичний та інші.

Узагальнено питання сутності основних засобів підприємства, відтворення та основ управління ними, виділено методологічні аспекти оцінювання стану та ефективності використання основних засобів підприємства, окреслено шляхи забезпечення відтворення основних засобів підприємства. Проведено аналіз фінансово-економічного стану ТОВ «Відродження», проведено аналіз ефективності використання основних засобів. Обґрунтовано напрямки удосконалення використання основних засобів підприємства в управлінні його економічною безпекою.

Результати впроваджені в діяльність ТОВ «Відродження» Покровського району Дніпропетровської області.

Ключові слова

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА, ОСНОВНІ ЗАСОБИ, ВІДТВОРЕННЯ, ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ, ПЛАНУВАННЯ ВІДТВОРЕННЯ.

Keywords

ONOMIC SECURITY, BASIC MEANS, REPRODUCTION, EFFICIENCY, PLANNING REPRODUCTION LEVEL OF FINANCIAL SECURITY OPTIMIZATION OF FINANCING.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Одним із важливих завдань економічної науки є формування принципів, методів та інструментарію забезпечення стабільної та ефективної діяльності економічних суб'єктів. При цьому головна увага на сьогоднішній день повинна приділятися формуванню цілісного забезпечення системи економічної безпеки, оскільки в економічній системі все більшого значення набувають відносини щодо управління ресурсами та оптимізація їх використання, а також важелі і методи, що забезпечують стабільну та ефективну діяльність суб'єктів господарювання. В умовах кризи, яка характеризується великим коливанням факторів внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства, загрозами його фінансових інтересів з боку окремих суб'єктів господарювання, високим рівнем ризиків, одним з актуальних напрямів управлінської діяльності підприємства є забезпечення його життєдіяльності. Однією зі складових останньої є економічна безпека підприємства та ефективність використання його основних засобів як одного з видів ресурсів.

Дослідженню особливостей оцінювання економічного стану та відтворення основних засобів присвячені праці багатьох вчених-економістів. При цьому, слід виокремити певні групи, щодо планування основних засобів. Так, розглядають пріоритети планування і раціонального використання Бондар Н.М., Крамаренко Г.О., Хільдебранд К.; планування через призму використання економічно-математичних методів Коробов М.Я., Хемді А.Тара; здійснення процесу планування Загородній В.П., Пономаренко В.С.; управлінню технічного розвитку підприємства через оновлення техніко-технологічної бази основних засобів присвячено роботи Волкова О.І., Гречан А.П., Денисенко М. П., Колещук О. Я.; особливості реалізації рішень щодо оновлення основних засобів через механізм здійснення інвестиційної діяльності Дудченко Я.О., Яковлєв Ю.П. та ін.

Особливої актуальності питання забезпечення відтворення основних засобів набувають в умовах необхідності забезпечення економічної безпеки. Саме тому у відповідних умовах виникає потреба швидкого та обґрунтованого процесу відтворення основних засобів через процес планування.

З урахуванням вищевказаного тема дипломної роботи актуальна. Розробка алгоритму щодо прийняття рішення відтворення основних засобів з урахуванням зносу на підприємствах дозволить підвищити якість управлінських рішень у контексті забезпечення економічної безпеки.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є обґрунтування та розробка напрямів удосконалення використання основних засобів підприємства в управлінні його економічною безпекою.

Така спрямованість дослідження обумовила постановку і вирішення таких завдань:

- розглянути сутність основних засобів підприємства, відтворення та основи управління ними;
- виділити методологічні аспекти оцінювання стану та ефективності використання основних засобів підприємства;
- окреслити нормативно-правове забезпечення відтворення основних засобів підприємства;
- надати фінансово-економічну характеристику підприємства;
- охарактеризувати організацію роботи служби економічної безпеки підприємства та оцінити її стан;
- провести аналіз стану та ефективності використання основних засобів ТОВ «Відродження»;
- обґрунтувати концептуальні аспекти планування оновлення основних засобів підприємства у ринкових умовах;
- удосконалити оцінювання придатності основних засобів підприємства в контексті управління його економічною безпекою;
- удосконалити організаційно-економічний механізму планування відтворення основних засобів підприємства.

Об'єктом дослідження виступає процес ефективності використання, економічного відтворення та оновлення основних засобів в системі економічної безпеки підприємства.

Предметом дослідження – теоретичні, методичні та практичні аспекти ефективності використання, економічного відтворення та оновлення основних засобів в контексті економічної безпеки підприємства.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною базою дослідження є наукові дослідження сучасних вітчизняних та зарубіжних учених-економістів з питань економічного оцінювання стану та планування оновлення основних засобів агропромислового підприємства. Під час написання дипломної роботи використовуються такі методи, як узагальнення економічної практики розвитку та використання, оновлення основних засобів у сучасних умовах; порівняння-аналізу і синтезу; статистичні методи обробки даних для виявлення тенденцій у динаміці економічних показників, які відображають результати господарської діяльності щодо використання виробничого потенціалу підприємства, економіко-статистичний аналіз – для вивчення, порівняння емпіричних даних, аналізу динаміки, структури й ефективності використання основних засобів промислового підприємства, а також використані методи аналізу, синтезу, дедукції, індукції, конкретно-історичний, екстраполяції, інтрополяції, факторний аналіз прийоми теоретичного узагальнення і порівняння.

Інформаційною базою дипломної роботи стали законодавчі та нормативні акти, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань ефективності використання, економічного відтворення та оновлення основних засобів в контексті економічної безпеки підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:
удосконалено:

організаційно-економічний механізм планування відтворення основних засобів підприємства;

набули подальшого розвитку:

підхід до оцінювання придатності основних засобів підприємства в контексті управління його економічною безпекою;

методологічні аспекти оцінювання стану та ефективності використання основних засобів підприємства.

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел, що нараховує 72 найменувань, містить 11 таблиць, 10 рисунків. Основний зміст дипломної роботи викладено на 73 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УПРАВЛІННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття «основні засоби» підприємства, відтворення та основи управління ними

Дослідженням сутності поняття «основні засоби» займалося багато вчених, серед яких слід відзначити: Бланка І.А., Бойко В.М., Вознюк Г.Л., Загороднього А.Г., Партина Г.О., Сердюка В.Н., Сухарського В.С., Фаминського І.П. та інших. Аналіз досліджень дає підстави стверджувати, що єдності в поглядах щодо тлумачення досліджуваного поняття не досягнуто.

Систематизація поглядів вчених-економістів щодо сутності поняття «основні засоби» наведено в таблиці 1.1.

На основі проведеного аналізу, робимо висновок, що більшість науковців під «основними засобами» розуміють матеріальні активи підприємства. Деякі автори ототожнюють поняття «основні засоби» та «основні фонди», так наприклад Фаминський І.П. [63] ототожнює основні засоби з основним капіталом, але дане співвідношення не є зовсім коректним. Бо капітал підприємства розглядається як фактор виробництва. Під фактором виробництва слід розуміти економічний ресурс, задіяний у виробничому процесі і який безпосередньо впливає на результати виробництва. За своєю економічною природою капітал є економічним ресурсом для здійснення підприємством інвестиційної діяльності. Отже, під капіталом підприємства варто розуміти сукупність цінностей у матеріальній, грошовій та нематеріальній формах, які у процесі продуктивного використання здатні створити додану вартість.

Автор	Визначення
Бланк І.А. [8, с. 227]	Основні засоби(фонди)- сукупність матеріальних активів в формі засобів праці, які багаторазово приймають участь в процесі виробничо-комерційної діяльності і переносять на продукцію свою вартість частинами.
Бойко В.М. [10, с. 358]	Основні засоби – сукупність засобів праці, які функціонують у сфері матеріального виробництва в незмінній натуральній формі протягом тривалого часу та переносять свою вартість на заново створений продукт частинами в міру їх зношення.
Загородій А.Г. Вознюк Г.Л. Партич Г.О. [29, с. 230-231]	Основні засоби – термін бухгалтерського обліку, синонім економічного поняття «основні фонди» ; матеріальні активи, утримувані підприємством з метою їх використання у процесі виробництва та реалізації товарів, виконання робіт чи надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких перевищує один рік чи операційний цикл(якщо він довший за рік).
Сердюк В.Н. [53, с. 125]	Основні засоби – засоби праці, ціна яких перевищує встановлений підприємством вартісний ценз, і термін експлуатації яких перевищує один рік (чи операційний цикл, якщо він більший за рік в первісній натуральній формі як засоби праці(машини, обладнання, прибори та інструменти) як матеріальні умови праці (будівлі, споруди, інвентар)
Сухарський В.С. [58, с. 655]	Основні засоби (основні фонди) – це засоби праці виробничого і невиробничого призначення, що беруть участь у процесі виробництва в продовж багатьох циклів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і поступово (в міру зношення) переносять свою вартість на вироблену продукцію.
Фаминський І.П. [63, с. 287-288]	Основний капітал, основні засоби, основні фонди – сума капіталу, вкладеного в сукупність матеріально-речових об'єктів і цінностей, що використовуються в виробництві для впливу на предмети праці і їх перетворення в придатні до споживання.

Рис. 1. Визначення терміну «основні засоби» в літературних джерелах

Розвиток виробництва та випуск конкурентоспроможної продукції підприємствами може підтримуватися за рахунок інтенсифікації оновлюваних

процесів, що сприяє підтримці необхідного технічного рівня основних засобів, дозволяє впроваджувати у виробництво досягнення науково-технічного прогресу, забезпечувати випуск продукції на інноваційній основі.

Процеси відтворення на підприємствах повинні бути невід’ємною складовою його стратегічного розвитку. Протягом тривалого періоду відбувалась еволюція у поглядах щодо визначення впливу інновацій на економічний стан підприємств, роль інновацій у формування конкурентного статусу промислового підприємства. Теорія інновацій розглядає моделі, якими описується вплив науково-технічного прогресу та стан на розвиток суб’єкта господарювання. Розроблені моделі інноваційного розвитку дозволяють визначити вплив інновацій на економічний розвиток промислових підприємств, відповідно необхідність та якість процесів відтворення основних засобів (рис. 1.2).

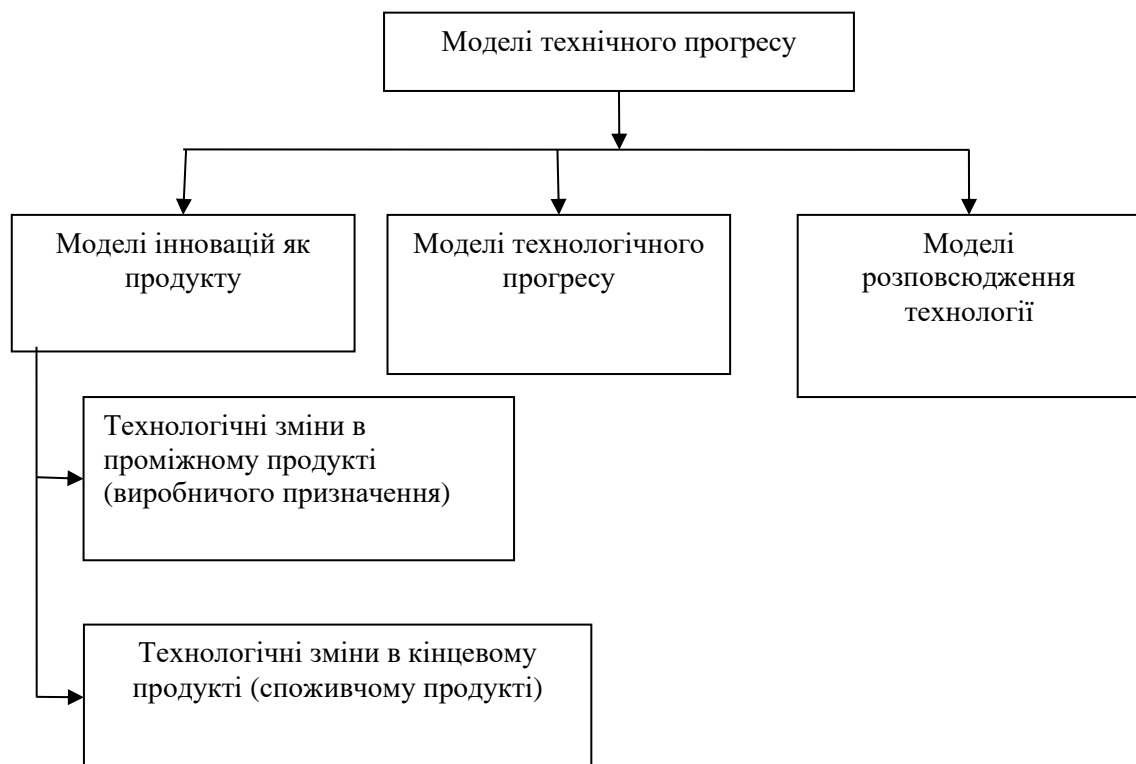

Рис. 1.2. Моделі технічного прогресу

Вирішального значення набуває своєчасна заміна та модернізація фізично спрацьованого й технічно застарілого устаткування (моральний знос).

Отже, розвиток підприємства, його ефективність все більше залежить від споживача, який все більшою мірою орієнтований на економічну доцільність та ефективність продукції, що пропонується виробником.

Звідси, реалізація процесу відтворення основних засобів може бути досягнута з орієнтацією на одну із моделей інноваційного розвитку.

При цьому під час планування оновлення основних засобів, необхідно враховувати особливості життєвого циклу підприємства (табл. 1.1), яку запропонувала Григорова З.В. [21].

Таблиця 1.1

Напрямки відтворення основних засобів на різних етапах життєвого циклу підприємств [21, с. 103]

Напрямки формування основних засобів	Етапи життєвого циклу підприємства			
	створення і виходу на ринок	розвиток	зрілість	спад
1	2	3	4	5
1. Створення основних засобів	+	-	-	-
2. Збільшення обсягу основних засобів	-	+	-	-
3. Зміна зношених об'єктів	±	+	+	±
4. Модернізація основних засобів	+	+	+	±
5. Впровадження інноваційної техніки та технології	+	+	+	±
-6. Зменшення обсягу і оптимізація складу основних засобів	-	-	-	+

На етапі зрілості основним завданням підприємства є утримання досягнутих позицій. Для цього необхідно здійснювати постійне оновлення основних засобів для задоволення попиту споживачів на нові товари, що з'являються на ринку, та замінювати зношені об'єкти для забезпечення

належної якості виробів. Якщо підприємство зможе перейти на якісно новий технічний і технологічний рівень, розширити асортимент продукції, підвищити якість її виготовлення, то воно уникне періоду спаду і перейде на нову криву життєвого циклу у період зростання. Таким чином, на етапі зрілості основними напрямками формування основних засобів є оновлення техніки і технології, заміна зношених об'єктів.

Етап спаду характеризується скороченням обсягів виробництва. Для запобігання зниженню ефективності використання основних засобів підприємства можуть здійснити зменшення його обсягу, оптимізувати склад. При наявності достатніх фінансових ресурсів, на цьому етапі підприємства також здійснюють заміну зношених об'єктів і вдаються до модернізації основних засобів з метою переходу на новий життєвий цикл і збільшення у майбутньому обсягів виробництва [24].

Вивченню раціональної послідовності процесу планування оновлення основних засобів промислового підприємства приділяється особлива увага, таких вчених як Колещук О.Я. та Зарицької О.Л. [38, с. 42-45], які розробили послідовність здійснення програми переозброєння промислового підприємства, а саме:

- на I етапі – аналіз техніко-економічного і організаційного рівня виробництва, технічного рівня та якості продукції, що виготовляється;

- на II етапі – вивчення патентної інформації, науково-технічні розробки, передовий вітчизняний та зарубіжний досвід у даній галузі виробництва тощо;

- на III етапі – намічається комплекс заходів щодо удосконалення техніки, технології і організації виробництва, здійснення обговорення на робочих місцях та на зборах акціонерів;

- на IV етапі – оцінка економічної ефективності запланованих дій. При цьому слід виокремити дві основні ситуації, а саме-випадок, коли основні засоби, які передбачено оновити, не знаходяться у технологічному взаємозв'язку, та коли такий зв'язок існує [42, с. 44]. Основні показники для

розрахунку: собівартість одиниці продукції, що буде вироблятися після проведення технологічного переозброєння, розміру необхідних капіталовкладень у реалізацію даної програми і здійснення даного заходу.

– на V етапі – фінансування. Розробка стратегії фінансування процесу оновлення основних засобів промислового підприємства повинна забезпечувати вирішення низки взаємопов'язаних задач.

– на VI етапі – календарний графік реалізації заходів;

– на VII етапі – Прогнозна оцінка покращення показників виробничо-господарської діяльності підприємства внесок оновлення його основних засобів.

Процес управління основними засобами щодо концепції Карімова І.В., Карімова Г.І. [36, с. 47-50] охоплює всі наявні групи основних засобів, що розподіляються по основному, допоміжному й обслуговуючому виробництву. Авторами пропонуються такі задачі управління основними засобами:

1. Визначення номінальної потужності підприємства, цехів технологічних ділянок.
2. Виявлення надлишкових або дефіцитних потужностей.
3. Встановлення ступеня ритмічності роботи устаткування.
4. З'ясування своєчасності виконання виробничої програми; оцінка впливу ефективності використання основних засобів на ефективність виробництва.

Весь процес управління основними засобами науковці розглядають як сукупність основних функцій, склад і призначення яких представлені на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Функції управління основними засобами [40]

Таким чином, під час управління основними засобами вирішуються такі основні задачі, які пропонують економісти: аналіз основних засобів у попередньому періоді; оптимізація загального обсягу і складу основних засобів підприємства; забезпечення своєчасного поновлення основних засобів підприємства.

Окрім цього сучасні вчені-економісти, значну увагу приділяють впливу амортизації на оновлення основних засобів, такі як Голов С., Вієцька О., Чумаченко М. та ін. Існують різні концептуальні погляди щодо сутності амортизації підприємства (табл. А.1).

Очевидно, що нарахування амортизації саме по собі не призводить до формування фонду грошових коштів, оскільки сума нарахованої амортизації характеризує грошовий потік минулого періоду, частина якого відноситься на витрати звітного періоду відповідно до принципу нарахування.

При цьому, Городянська Л.В. [20, с. 112-121] вивчає особливості оновлення основних засобів у сучасних умовах. Вчений визначає, що під оновлення основних засобів необхідно розглядати нерозривно з реконструкцією та модернізацією основних засобів.

Так, під конструкцією розуміємо перевлаштування на новій технологічній основі, докорінна перебудова основних засобів з метою суттєвого технологічного переозброєння виробництва, поліпшення, вдосконалення, впорядкування та відновлення. При цьому, реконструкція подовжує строк ефективної експлуатації основних засобів, збільшує їх первісну вартість на суму витрат на її проведення та майбутніх економічних вигід, очікуваних від використання об'єкта після його поліпшення. Модернізацію розглядають, як змінення, вдосконалення, поліпшення основних засобів підприємства.

Отже, що вітчизняні підприємства мають приділяти значну увагу формуванню амортизаційної політики для управління розміром нарахованої амортизації з урахуванням показників економічної діяльності. Саме тому існує можливість використання в обліку внутрішнього джерела інвестування за напрямками відновлення корисності ресурсу шляхом проведення капітального ремонту та поліпшення об'єктів шляхом проведення їх реконструкції чи модернізації.

1.2. Методичні аспекти оцінки стану та ефективності використання основних засобів підприємства в системі економічної безпеки

Основні засоби підприємства є запорукою забезпечення його економічної безпеки, оскільки від їх стану, амортизації, правильності визначення вартості залежить правильність оцінки майна підприємства, його майнового стану, та як наслідок показників фінансової стійкості та економічної безпеки в цілому.

Для забезпечення оновлення основних засобів важливе значення має вивчення їхнього стану та використання. Стан і використання основних

засобів є важливим фактором не тільки підвищення ефективності діяльності підприємства, але й стан його економічної безпеки.

Показники стану використання основних засобів (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Показники забезпечення, стану та ефективності використання основних засобів [52]

Характеристика основних засобів підприємства за станом їх використання дозволяє визначити коло завдань, що потребують вирішення:

- по відношенню до основних засобів, що використовуються в господарській діяльності підприємства, основним завданням управління є підвищення ефективності їх використання;

- по орендованих – вибір оптимальних умов оренди та підбір орендарів;

- по фондах, зданих в оренду – контроль за зберіганням та дотриманням правил експлуатації, визначення оптимальних умов оренди, підбір орендаря, контроль за своєчасністю сплати орендної платні.

Також існує метод експертних оцінок, щодо визначення фізичного зносу. Економічний знос розраховується як добуток фізичного та морального зносу. Для того щоб експерти керувалися єдиними критеріями оцінки зносу на основі нагромадженого досвіду діагностичних робіт, складають спеціальні оціночні шкали (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Шкали експертних оцінок для визначення рівня фізичного зносу [66]

№ з/п	Рівень зносу, %	Характеристика технічного стану	Залишковий термін служби, %
1.	0	Нове.	100
2.	5		95
3.	10	Дуже добре.	90
4.	15		85
5.	20	Добре.	80
6.	25		75
7.	30		70
8.	35		65
9.	40	Задовільне.	60
10.	45		55
11.	50		50
12.	55		45
13.	60		40
14.	65	Умовно придатне.	35
15.	70		30
16.	75		25
17.	80		20
18.	85	Незадовільне.	15
19.	90		10
20.	97,5	Непридатне до експлуатації.	2,5
21.	100		0

Ефективне використання основних засобів на підприємстві є одним з основних факторів, які визначають економічну безпеку підприємства. Процес використання основних засобів є одною з основних складових виробничого процесу, тому фактори, які на нього впливають, визначаються основними принципами раціональної організації виробництва.

Для підвищення використання основних засобів підприємств розроблені та запропоновані реінжинірингові методичні підходи до формування головних цілей підприємства, виявлення та відбору найбільш важливих бізнес-процесів, без яких неможливо проводити перепроєктування та вдосконалення системи управління підприємством та його економічною безпекою.

Відповідно до сформульованих цілей підприємства щодо підвищення використання основних засобів підприємства, можна визначити критичні чинники успіху та ключові бізнес-процеси (табл. Б.1).

Сучасний проект проведення реінжинірингу бізнес-процесів включає чотири етапи.

I – Розробка образу підприємства, через майбутні зміни використання основних засобів;

II – Побудова технологічної моделі;

III – Розробка бізнес-процесів;

IV – Впровадження перепроєктованих бізнес-процесів.

Згідно з табл. Б.1 розкриває узгодженість ключових бізнес-процесів і критичних чинників успіху, дозволяє виявити на більш важливі бізнес-процеси, що є необхідною частиною розробки загального проекту з реінжинірингу щодо ефективного використання основних засобів підприємства.

Система управління на підприємстві повинна перебувати у стані постійного очікування сигналів загрози з боку зовнішнього та внутрішнього середовищ та адекватного реагування на них. Саме тому необхідна системна діагностики економічної безпеки підприємства.

Одним з найбільш значимих елементів системи безпеки підприємства є механізм її забезпечення, який являє собою сукупність законодавчих актів, правових норм, рушійних мотивів та стимулів, методів, заходів, сил та засобів, за допомогою яких суб'єкт впливає на об'єкт для досягнення цілей безпеки та вирішення завдань.

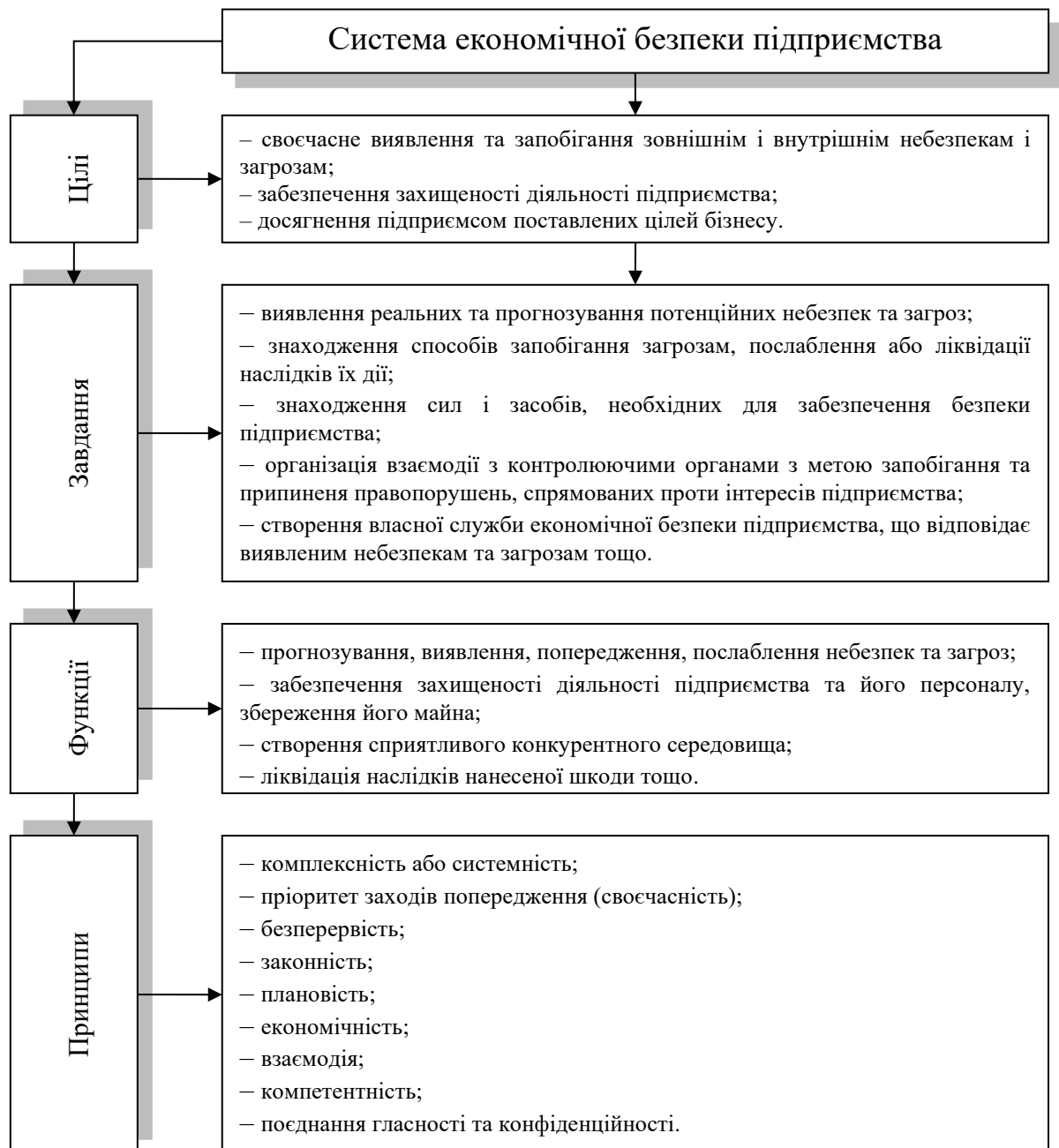

Рис. 1.4. Система економічної безпеки підприємства

Механізм забезпечення економічної безпеки складається з таких основних елементів:

- оцінку ризику здійснення планованої операції та окремих її елементів в цілому;
- розробку заходів щодо зменшення ступеня ризику або його повного усунення та плану їх здійснення в конкретній компанії;
- організацію реалізації розробленого плану;

- проведення періодичного контролю щодо здійснення розробленого плану і при необхідності – внесення коректив в даний план;
- підведення підсумків забезпечення економічної безпеки операції по закінченні її виконання.

Система безпеки підприємства вирішить завдання, що перед нею поставлені, тоді, коли буде працювати, тобто її невід'ємною складовою є практичні дії щодо забезпечення безпеки бізнесу

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства

ТОВ «Відродження» знаходиться в Покровському районі Дніпропетровської області. Територія господарства має компактну форму протяжністю з півночі на південь.

ТОВ «Відродження» утворилося у 2010 р. шляхом внесків майнових та земельних паїв для створення статутного фонду. В користуванні господарства знаходиться 2312 га сільськогосподарських угідь. ТОВ «Відродження» займається вирощуванням зернових (пшениця озима,, жито, кукурудза на зерно, ячмінь ярий, соняшник), а також вирощуванням продукції тваринництва (великої рогатої худоби, свиней), виробництва молока та меду. Установчими документами ТОВ «Відродження» є Статут товариства, його форма власності – приватна. Майно товариства складають виробничі і невиробничі фонди, а також інші цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі товариства.

Основна діяльність ТОВ «Відродження»: рослинництво, тваринництво, розведення великої рогатої худоби, розведення свиней. Для дослідження ефективності діяльності ведення господарювання підприємства провести аналіз майна підприємства (додаток А).

Дані додатку А свідчать, що майно підприємства за 2018-2022 рр. збільшилось на 202,77%, при чому в основному за рахунок оборотних активів, які збільшились на 222,02%, а необоротні активи – на 148,06%.

В той же час капітал підприємства збільшився за рахунок суттєвого зростання поточних зобов'язань – на 287,78% і лише 174,94% – власний капітал.

Виникає потреба оцінити рух та функціональний стан основних засобів підприємства (додаток Б).

Динаміка показників основних засобів засвідчує про щорічне їх зростання. Так за період 2018-2022 рр. первісна вартість основних засобів збільшилась на 176,51%, а залишкова вартість – на 192,04%. Необхідно відзначити, що за період 2018-2022 рр. основні засоби приросли на 342,97%.

Функціонування будь-якого суб'єкта господарювання, незалежно від видів його діяльності і форм власності, в умовах становлення ринкових відносин визначається його здатністю створювати необхідну і достатню величину доходу або прибутку. Тому аналіз прибутку займає провідне місце у системі комплексного економічного аналізу, оскільки за ним оцінюється ступінь досягнення кінцевої мети діяльності (додаток В).

За період 2018-2022 рр. чистий дохід підприємства збільшився на 150,20%, а чистий прибуток – на 8198,00%. Необхідно відзначити також про суттєве зростання собівартості реалізованої продукції – на 177,03% та витрат на збут.

Впродовж 2018-2022 рр. ТОВ «Відродження» працювало прибутково, про що свідчать відносні показники. Так відношення чистого прибутку у % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у 2022 р. набуло найбільшого значення – 29,22%, а чистого прибутку у % до валового прибутку – у 2019 р. (104,21%).

В цілому, показники, що наведені в додатку В, засвідчують про рентабельну діяльність ТОВ «Відродження». Але керівництву підприємства необхідно звернути увагу на динаміку таких показників: рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності, рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком, рентабельність виробничих фондів, період окупності власного капіталу оскільки, незважаючи на значення, їх динаміка є негативною. При збереженні такої динаміки економічна безпека підприємства може бути під загрозою.

Розглянемо наступні коефіцієнти, які можна використати для аналізу фінансової стійкості підприємства (додаток Д).

Наведені в додатку Д показники засвідчують про неоднозначний стан фінансової стійкості підприємства. Так позитивну динаміку має динаміка власних обігових коштів, показник маневреності власних обігових коштів та коефіцієнт маневреності власного капіталу. Усі інші показники, що знаходяться в допустимих межах, мають негативну динаміку та можуть стати загрозою для стану економічної безпеки підприємства.

У короткостроковій ліквідності і платоспроможності приведені в додатку Ж.

Отже, коефіцієнт поточної ліквідності підприємства відповідає вимогам і, одночасно, є занадто високим, тому його зменшення в динаміці доцільно відзначити як позитивне явище. Такої ж динаміки зазнає коефіцієнт швидкої ліквідності.

Особливо необхідно відзначити зростання коефіцієнту абсолютної ліквідності з 0,01 у 2018 р. до 0,06 у 2022 р., що засвідчує його наближення до критичного значення. Також необхідно відзначити відповідність критеріям і показника співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості, який за підсумками 2022 р. становить 1,41. Наведені дані в додатку Ж в цілому засвідчують про погіршення ділової активності, оскільки оборотність активів, оборотність оборотних активів, оборотність запасів, оборотність готової продукції впродовж 2018-2022 рр. зменшилась в середньому на 8-10%. Але серед усього масиву показників позитивної динаміки набули лише коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (з 1,65 у 2018 р. до 1,73 у 2022 р.), що спонукало зменшення періоду погашення дебіторської заборгованості на 10 днів. Наслідком цього стало скорочення періоду фінансового циклу з 212,68 днів у 2018 р. до 174,74 днів у 2022 р., тобто на 38 днів. Також позитивної динаміки зазнав коефіцієнт оборотності власного капіталу підприємства, який за період 2018-2022 рр. збільшився на 0,03, що стало наслідком перевищення темпів зростання чистої виручки від реалізації продукції (180,24%) над власним капіталом підприємства (174,94%).

Наведені дані в додатку З в цілому засвідчують про погіршення ділової

активності, оскільки оборотність активів, оборотність оборотних активів, оборотність запасів, оборотність готової продукції впродовж 2018-2022 рр. зменшилась в середньому на 8-10%. Але серед усього масиву показників позитивної динаміки набули лише коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (з 1,65 у 2018 р. до 1,73 у 2022 р.), що спонукало зменшення періоду погашення дебіторської заборгованості на 10 днів. Наслідком цього стало скорочення періоду фінансового циклу з 212,68 днів у 2018 р. до 174,74 днів у 2022 р., тобто на 38 днів. Також позитивної динаміки зазнав коефіцієнт оборотності власного капіталу підприємства, який за період 2018-2022 рр. збільшився на 0,03.

Наведені розрахунки у додатку К засвідчують про деяке погіршення майнового стану ТОВ «Відродження». Так частка оборотних виробничих фондів, що має збільшуватися в динаміці, за період 2018-2022 рр. зменшились на 11,96% – з 0,32 у 2018 р. до 0,28 у 2022 р. одночасно з цим частка основних засобів в активах ТОВ «Відродження» зросла з 0,12 у 2018 р. до 0,13 у 2022 р., але необхідно відзначити, що темп зростання первісної вартості основних засобів за період 2018-2022 рр. (192,04%) є меншим від темпу зростання активів підприємства (202,77%), що безумовно позитивно характеризує фінансовий стан підприємства. Враховуюче постійно оновлення основних засобів підприємства коефіцієнт зносу щороку зменшувався: з 0,56 у 2018 р. до 0,48 у 2022 р. У свою чергу, зменшення частки оборотних виробничих активів підприємства з 23,79% у 2018 р. до 22,93% у 2022 р. також негативно характеризує зміну фінансового стану підприємства.

В цілому, діяльність ТОВ «Відродження» є прибутковою та за усіма напрямками проведеної оцінки відповідає передбаченим критеріальним умовам.

2.2. Характеристика організації роботи служби економічної безпеки підприємства та оцінка її стану за окремими складовими

Окремий підрозділ на ТОВ «Відродження», що займається питаннями фінансово-економічної безпеки на підприємстві відсутній, але частково ці питання розпорошені між співробітниками товариства. А тому можна зазначити, що головною особою, яка займається питаннями фінансово-економічної безпеки на підприємстві є директор ТОВ «Відродження» – Лук'яненко Володимир Володимирович.

Оцінивши загальний стан справ на ТОВ «Відродження» варто зазначити, що даному підприємству доцільно виділити окремий підрозділ з фінансово-економічної безпеки, розробити відповідне положення про цей підрозділ та розробити посадову інструкцію відповідного працівника даного підрозділу.

Для оцінки стану економічної безпеки ТОВ «Відродження» доцільно здійснити діагностику рівня безпеки її складових:

- фінансової;
- інформаційної;
- інтелектуальної;
- кадрової;
- техніко-технологічної;
- політико-правової;
- інноваційної;
- екологічної;
- силової.

Фінансова складова розраховується за формулою:

1. $\pm E_c$ – надлишок (+) чи брак (-) оборотних коштів (E_c), необхідних для формування запасів і покриття витрат (Z), пов'язаних з господарською діяльністю підприємства:

$$E_c = BK - A1 \quad (2.1)$$

$$E_c = 54921 - 16065 = 38856 \text{ тис.грн.}$$

$$\pm E_c = E_c - Z \quad (2.2)$$

$$E_c = 38856 - 14301 = 24555 \text{ тис.грн.}$$

де ВК – власний капітал;

A1 – необоротні активи;

Z – величина запасів.

2. $\pm E_T$ – надлишок чи брак власних оборотних коштів, а також середньострокових і довгострокових кредитів і позик (K):

$$\pm E_T = (E_c + K) - Z \quad (2.3)$$

$$E_T = (38856 + 351) - 14301 = 24906 \text{ тис.грн.}$$

де K – довгострокові зобов'язання.

3. $\pm E_H$ - надлишок чи брак власних оборотних коштів, а також довго-, середньо- і короткострокових кредитів і позик (K_T):

$$\pm E_H = (E_c + K_T + K) - Z \quad (2.4)$$

$$E_H = (38856 + 0 + 351) - 14301 = 24906 \text{ тис.грн.}$$

де K_T – короткострокові кредити банків.

З даних розрахунків можемо зробити висновок, що рівень фінансової безпеки ТОВ «Відродження» абсолютний, тому що для функціонування підприємства достатньо власних оборотних коштів: $\pm E_c \geq 0$, $\pm E_T \geq 0$, $\pm E_H \geq 0$.

Для того, щоб розрахувати інформаційну складову, потрібно обчислити значення коефіцієнтів: коефіцієнта повноти, коефіцієнта точності інформації, коефіцієнта суперечності інформації.

1. Коефіцієнт повноти (K_P):

$$K_P = K_3 / K_{гр} \quad (2.5)$$

$$K_P = 750 / 1000 = 0,75$$

де K_3 – обсяг інформації, яка є у розпорядженні особи, що ухвалює рішення;

$K_{гр}$ – обсяг інформації, необхідної для ухвалення обґрунтованого рішення.

2. Коефіцієнт суперечності інформації (K_C):

$$K_C = K_{нс} / K_{нср} \quad (2.6)$$

$$K_C = 6 / 8 = 0,85$$

де $K_{нс}$ – кількість незалежних свідочств на користь ухвалення рішення;

$K_{нсп}$ – загальна кількість незалежних свідочств у сумарному обсязі релевантної інформації.

3. Коефіцієнт точності інформації (K_T):

$$K_T = K_p / K_3 \quad (2.7)$$

$$K_T = 35 / 750 = 0,046$$

де K_p – обсяг релевантної інформації.

Рівень інформаційної безпеки ($K_{iб}$):

$$K_{iб} = K_{п} \times K_c \times K_T \quad (2.8)$$

$$K_{iб} = 0,75 \times 0,85 \times 0,046 = 0,029$$

Аналізуючи можна зробити висновок, що рівень інформаційної безпеки низький і знаходиться в кризовому стані, умовно присвоюємо йому значення – 1.

Інтелектуальна складова визначається за допомогою таких коефіцієнтів:

1. Коефіцієнт кваліфікації працівників підприємства ($K_{кв}$):

$$K_{кв} = \frac{\sum_{i=1}^n Y}{O} \quad (2.9)$$

$$K_{кв} = 152 / 169 = 0,90$$

де O – загальна чисельність працівників підприємства;

$\sum_{i=1}^n Y$ – сукупна величина кваліфікаційно-освітнього рівня працівників.

2. Інтелектуальноозброєність (K_{io}):

$$K_{io} = \frac{B_{ін}}{O} \quad (2.10)$$

$$K_{io} = 0 / 193 = 0$$

де $B_{ін}$ – вартість інтелектуальної власності.

3. Норма доходності співробітників підприємства від використання інтелектуальної власності (K_d):

$$K_d = \frac{D_{ін}}{O} = 0 / 193 = 0 \quad (2.11)$$

де $D_{ін}$ - дохід, який одержує підприємство від використання інтелектуального потенціалу.

Загальний коефіцієнт інтелектуальної складової розраховується:

$$IS = 4*0,5 + 1*0,25 + 1*0,25 = 2,5 \quad (2.12)$$

Отже, інтелектуальна складова знаходиться між задовільним і незадовільним рівнями.

Кадрова складова характеризує кадрову забезпеченість підприємства. Розрахунок рівня безпеки для кадрової складової виконується за такими показниками:

1. Коефіцієнт плинності кадрів (K_{π}):

$$K_{\pi} = \sum \text{Ч}_y / O = 12 / 169 = 0,07 \quad (2.13)$$

де Ч_y - кількість працівників, які були звільнені або скорочені за розрахунковий період.

2. Коефіцієнт фізичного старіння кадрів (K_B):

$$K_B = \frac{O_B}{O} = 45 / 169 = 0,27 \quad (2.14)$$

де O_B - кількість працівників, які за віком фізично старі, старі їх знання та кваліфікація.

3. Фондоозброєність працівників (Φ_o), тис. грн.:

$$\Phi_o = 64,94 \quad (2.15)$$

Загальний показник кадрової безпеки розраховується:

$$\text{Заг.} = 3 * 0,25 + 3 * 0,25 + 2 * 0,35 = 2,2 \quad (2.16)$$

Отже, кадрова складова знаходиться на незадовільному рівні.

Екологічна складова характеризує дотримання екологічних норм технології та випуску продукції, мінімізацією втрат підприємства від забруднення навколишнього середовища.

І його показники становлять:

1. Коефіцієнт безпечності продукції - 0,54 і має задовільне значення;
2. Коефіцієнт забруднення середовища - зменшується і є задовільним;
3. Коефіцієнт захисту середовища - збільшується і є задовільним.

Загальний показник екологічної безпеки розраховується:

$$\text{Заг.} = 0,5*2 + 0,25*1 + 0,25*2 = 1,75 \quad (2.17)$$

Тому, екологічна складова знаходиться на задовільному рівні.

Силова складова характеризується низьким значенням, оскільки вона дорівнює 1.

Так, наочно результати проведеного дослідження можна представити у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Оцінка складових економічної безпеки

Складові безпеки	Максимальний рівень	Фактичний рівень	Оцінка
Фінансова	5	5	1
Інформаційна	3	1	0,33
Інтелектуальна	4	2,5	0,63
Кадрова	4	2,2	0,55
Екологічна	2	1,75	0,88
Силова	3	1	0,33

На основі зроблених розрахунків можна побудувати діаграму, яка наведена на рис. 2.1.

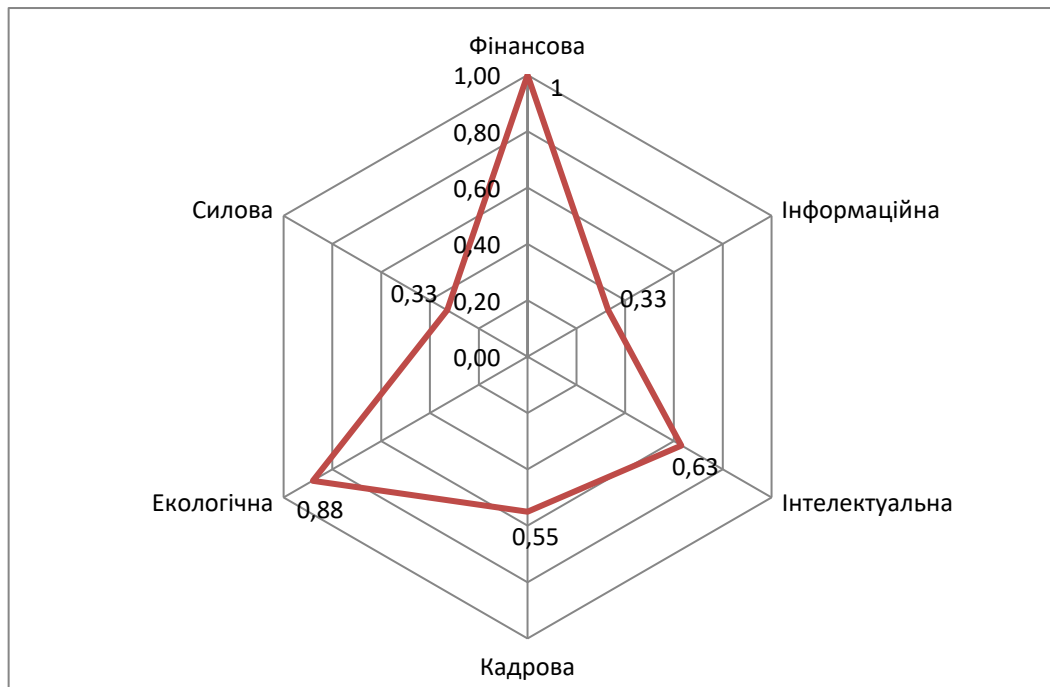

Рис. 2.1.Схема областей економічної безпеки

ТОВ «Відродження»

Отже, підприємству необхідно більше уваги приділяти фінансово-

економічній безпеці. Значну загрозу несе значення коефіцієнту зносу: у випадку значного зношення основних засобів можливі перебої у виробництві, що може призвести до зменшення обсягу реалізованої продукції, зростання обсягу неустойок та штрафів від контрагентів. Запропоновані заходи призведуть до покращення фінансового стану ТОВ «Відродження», збільшення його прибутковості та покращення рівня його економічної безпеки.

2.3. Аналіз стану та ефективності використання основних засобів ТОВ «Відродження»

Основні засоби підприємства поділяються на виробничі засоби невикробничого призначення. Тому проводимо щорічний аналіз, щодо основних засобів підприємства.

Перш за все необхідно визначитись у структурі основних засобів частку виробничого та невикробничого призначення (додаток Л).

За даними додатку Л, визначаємо, що підприємство володіє основним засобами лише виробничого призначення, тобто можна стверджувати про те, що підприємство займається лише покращенням виробничого процесу та якістю виробленої продукції, тобто таким чином забезпечує відтворення основної цілі підприємства.

Таблиця 2.2

Показники руху основних засобів ТОВ «Відродження» у 2019 році

№ з/п	Група основних засобів	Наявність на початок року		Надійшло		Вибуло		Наявність на кінець року	
		тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %
1.	Будівлі, споруди та передавальні пристрої	1329	26,70	-	-	382	29,15	947	25,50
2.	Машини та обладнання	139	2,80	-	-	61	4,66	78	3,10
3.	Транспортні засоби	244	4,90	5	100,00	-	-	249	6,70
4.	Інструментар, прилади, інвентар	119	2,40	-	-	23	1,75	97	2,60
5.	Інші основні засоби	3145	63,20	-	-	845	64,44	2305	62,10
6.	Усього основних засобів	4977	100,00	5	100,00	1311	100,00	3712	100,00

7.	В т.ч. активна частина	3235	73,30	5	100,00	716	54,60	2524	74,50
----	------------------------	------	-------	---	--------	-----	-------	------	-------

Дані таблиці 2.2 свідчать, що за 2019 рік мало місце, в основному, вибуття основних засобів. При чому найбільша частка вибуття основних засобів приходить на інші основні засоби (64,44%) та будівлі, споруди та передавальні пристрої (29,15%). Але водночас мало місце оновлення основних засобів за групою транспортних засобів – лише 5 тис. грн. (або 100,00% від загальної суми оновлених основних засобів ТОВ «Відродження»).

За даними таблиці, у 2019 році відбулися зміни, такі як зменшення основних засобів на 26,34%, внаслідок таких груп, які наведені в таблиці 2.13. Окрім цього відбулося зменшення активної частини у загальній структурі основних засобів на 22,13%. Аналізуючи дані таблиці 2.2 можна стверджувати, про те що підприємство зменшило свої основні засоби за рахунок списання інших основних засобів та будівель, споруд і передавальних пристроїв.

За даними таблиці 2.3 у 2020 р. на ТОВ «Відродження» має місце збільшення основних засобів з 3712 тис. грн. до 8466 тис. грн. за рахунок їх оновлення.

Таблиця 2.3

Показники руху основних засобів ТОВ «Відродження» у 2020 році

№ з/п	Група основних засобів	Наявність на початок року		Надійшло		Вибуло		Наявність на кінець року	
		тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %
1.	Будівлі, споруди та передавальні пристрої	947	25,50	1018	21,24	-	-	1964	23,20
2.	Машини та обладнання	78	3,10	133	2,78	-	-	212	2,50
3.	Транспортні засоби	249	6,70	615	12,83	-	-	864	10,20
4.	Інструментар, прилади, інвентар	97	2,60	64	1,34	-	-	161	1,90
5.	Інші основні засоби	2305	62,10	2961	61,80	-	-	5266	62,20
6.	Усього основних засобів	3712	100,00	4791	100,00	-	-	8466	100,00
7.	в т.ч. активна частина	2524	74,50	3487	72,78	-	-	6011	74,50

При цьому основну частку оновлення склали інші основні засоби та будівлі, споруди та передавальні пристрої. Як і в минулі роки підприємство збільшило лише активну частину основних засобів, тобто можна стверджувати, що у 2020 р. ТОВ «Відродження» не змінює своєї політики ведення бізнесу та поставленої мети. При цьому необхідно відзначити, що у 2020 р. структура основних засобів дещо змінилась, суттєво збільшилась частка транспортних засобів з 6,70% до 10,20% за рахунок їх суттєво оновлення з 249 тис. грн. до 864 тис. грн.

Згідно таблиці 2.18 то у 2021 році спостерігаємо збільшення такої групи основних засобів як машини і обладнання та інші основні засоби на 7,08% та 1,77% відповідно. Як і в минулі роки підприємство збільшує лише активну частину основних засобів, окрім цього відбулось значне зменшення транспортних засобів та будівель, споруд та передавальних пристроїв.

Таблиця 2.4

Показники руху основних засобів ТОВ «Відродження» у 2021 році

№ з/п	Група основних засобів	Наявність на початок року		Надійшло		Вибуло		Наявність на кінець року	
		тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Будівлі, споруди та передавальні пристрої	1964	23,20	-	-	66	33,53	1898	22,60
2.	Машини та обладнання	212	2,50	36	2,79	21	10,70	227	2,70
3.	Транспортні засоби	864	10,20	-	-	108	55,05	756	9,00
4.	Інструментар, прилади, інвентар	161	1,90	-	-	1	0,72	160	1,90
5.	Інші основні засоби	5266	62,20	93	72,09	0	0,00	5359	63,80
6.	Усього основних засобів	8466	100,00	129	100,00	196	100,00	8399	100,00
7.	в т.ч. активна частина	6011	74,50	129	100,00	93	47,37	6047	72,00

Дані таблиці 2.5 засвідчують про чергове суттєве оновлення основних засобів підприємства ТОВ «Відродження», що мало місце за такими групами: будівлі, споруди та передавальні пристрої, машини та обладнання, транспортні засоби та інструментар, прилади, інвентар. Як і в минулі роки підприємство збільшує лише активну частину основних засобів.

Таблиця 2.5

Показники руху основних засобів ТОВ «Відродження» у 2022 році

№ з/п	Група основних засобів	Наявність на початок року		Надійшло		Вибуло		Наявність на кінець року	
		тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Будівлі, споруди та передавальні пристрої	1898	22,60	2972	63,10	-	-	4870	43,10
2.	Машини та обладнання	227	2,70	361	7,65	-	-	588	5,20
3.	Транспортні засоби	756	9,00	1120	23,77	-	-	1876	16,60
4.	Інструментар, прилади, інвентар	160	1,90	258	5,48	-	-	418	3,70
5.	Інші основні засоби	5359	63,80	-	0,00	1810	100,00	3548	31,40
6.	Усього основних засобів	8399	100,00	4711	100,00	1810	100,00	11300	100,00
7.	В т.ч. активна частина	6047	72,00	4400	93,40	850	46,96	8136	72,00

Аналіз показників руху основних засобів ТОВ «Відродження» за останні чотири роки дає можливість стверджувати, що основна ціль яку переслідує підприємство реалізується за рахунок раціонального та ефективного нарощування виробничих можливостей підприємства. Тобто можна

стверджувати, що відбувається оновлення основних засобів, шляхом введення і вибуття груп основних засобів, що мають для ТОВ «Відродження» важливе значення. Згідно проведеного аналізу спостерігаємо тенденцію до того, що пасивну частину основних засобів підприємство не розширює та і не позбавляється від них.

При цьому маже кожного року протягом останніх чотирьох років функціонування, відбувається введення основних засобів, не було жодного року, щоб хоча б жодна з груп основних засобів не була оновлена. Також, слід зауважити, що кожного року відбувається введення інших основних засобів, інструментарію, машин та обладнання.

За рахунок того, що підприємство має сезонний характер, то саме дані групи, як інструментар та інші засоби підлягають введенню до початку сезону продаж. А тому і відбувається збільшення або зменшення саме таких груп основних засобів як машини та обладнання, бо введення відбувається за рахунок зростання платоспроможного попиту на продукцію підприємства, а вибуття за рахунок зменшення реального попиту на продукцію, зростання конкуренції на ринку, що може вплинути на обсяги продажів підприємства та за рахунок впливу фізичного та морального старіння обладнання підприємства.

Для забезпечення основних засобів важливе значення має вивчення їхнього стану та використання. Стан і використання основних засобів є важливим фактором підвищення ефективності діяльності підприємства.

Першим кроком аналізу буде оцінювання стану основних засобів ТОВ «Відродження», який наведений в додатках М та Н.

Необхідно відзначити, що коефіцієнт оновлення значно перевищує коефіцієнт вибуття, це говорить про те, що підприємство, перед собою розробляє тенденцію до покращення основних засобів, окрім цього підприємство володіє сучасними технологіями, це пояснюється тим, що відсоток вибуття основних засобів низький.

Окрім, цього негативною тенденцією, є високий відсоток зносу та низький рівень придатності основних засобів, це говорить про те, що підприємство часто модернізує та оновлює основні засоби, але вони не достатні для збільшення рівня придатності виробного процесу підприємства.

Так, як вже зазначалось, що підприємство нарощує в своїй діяльності активну частину основних засобів, тому в додатку М проведено аналіз відповідного їх нарощення.

Хоча коефіцієнт оновлення перевищує коефіцієнт вибуття, але за період дослідження відбулося збільшення коефіцієнту вибуття. Тобто можна стверджувати що починається тенденція до збільшення вибуття основних засобів, а тому коефіцієнт зносу знаходиться на значному рівні 33%. Окрім цього, за останні п'ять років відбулось збільшення придатності основних засобів на з 0,61 у 2018 р. до 0,67 у 2022 р. за рахунок зменшення коефіцієнту зносу з 0,39 у 2018 р. до 0,33 у 2022 р.

Наступним етапом дослідження є вивчення ефективності використання основних засобів ТОВ «Відродження».

Аналіз ефективності використання основних засобів наведені в додатку С.

Проведені розрахунки в таблиці 2.6 засвідчують про певне покращення ефективності використання основних засобів на підприємстві. Так фондоозброєність паці зросла з 24,52 тис. грн. в розрахунку на одного працівника у 2018 р. до 64,94 тис. грн., що значно покращує умови праці персоналу підприємства та рівень його озброєності основними засобами.

Але показник фондоддачі зменшився за період 2018-2022 рр. з 2,97 до 2,19, при одночасному зростанні фондомісткості – з 0,34 до 0,53.

Рівень рентабельності основних засобів збільшився з 0,73 у 2018 р. до 0,76 у 2022 р.

Показники ефективності використання основних засобів

ТОВ «Відродження»

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення 2022 р. до 2018 р., %
Фондоозброєність праці	24,52	18,75	48,94	44,68	64,94	264,89
Фондовіддача	2,97	2,80	2,26	2,19	1,88	63,29
Фондомісткість	0,34	0,36	0,44	0,46	0,53	158,01
Рентабельність основних засобів	0,73	0,53	0,03	0,03	0,76	103,87

Значний вплив на фондovіддачу має ефективність використання машин і обладнання в часі та потужності, тому проводимо аналіз використання виробничої потужності підприємства.

Також, як зазначалось покращення використання основних засобів повинно бути підкріплене доцільним оновленням, що спричинить зменшення фізичного зносу та морального старіння, бо через екстенсивне збільшення використання обладнання покращення придатності основних засобів не буде. Тому стає актуальним питання оновлення основних засобів підприємства для забезпечення його економічної безпеки.

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ТА ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА В УПРАВЛІННІ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

3.1. Концептуальні аспекти планування оновлення основних засобів підприємства у ринкових умовах

Проаналізувавши діяльність ТОВ «Відродження» приходимо до висновку, що підприємство наростило значний виробничий потенціал, але нажаль за рахунок зовнішніх факторів та внутрішніх, до яких можна віднести невдале прогнозування обсягів виробництва, підприємство втрачає значні вигоди у своїй економічній діяльності. А отже, для покращення діяльності можна запропонувати декілька шляхів запровадження технологій, щодо більш раціонального використання виробничого потенціалу підприємства, які проілюстровані на рис. 3.1.

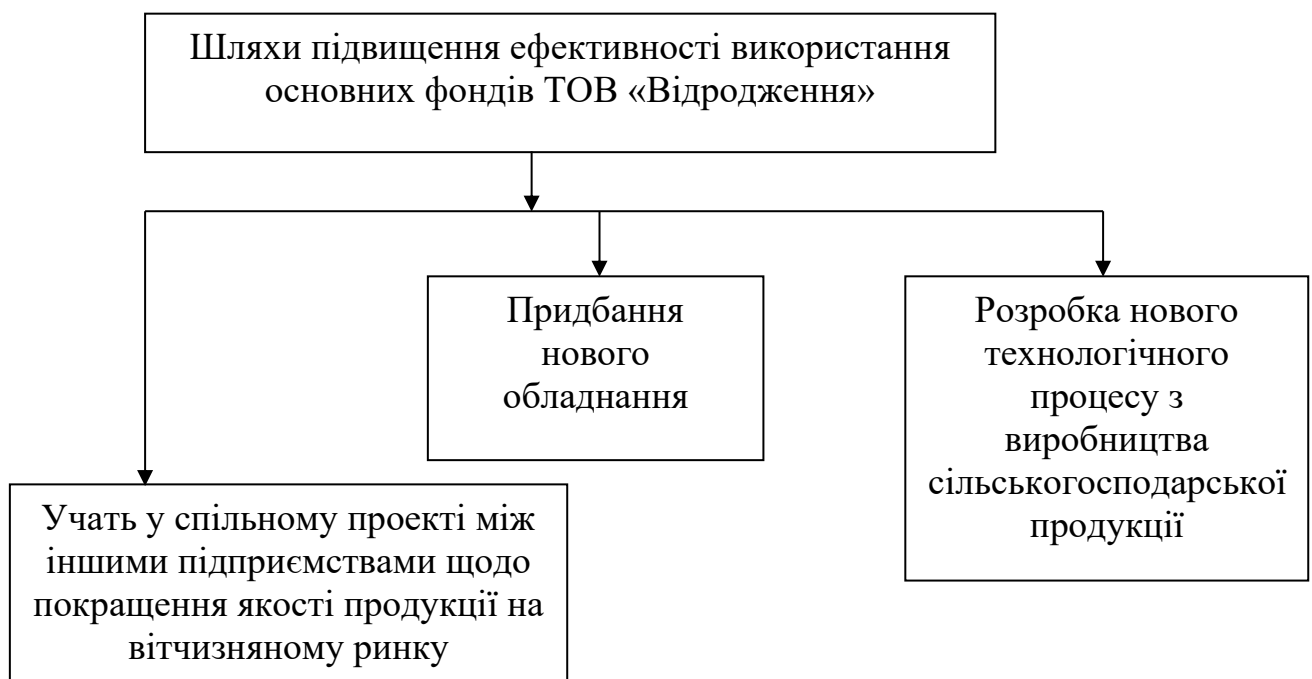

Рис. 3.1. Можливі шляхи покращення використання основних засобів підприємства

В економічно безпечних підприємствах доцільно створити техніко-технологічні комплекси, які спроможні своєчасно і якісно виконувати роботи з дотриманням усіх технологічних потреб суб'єктів господарювання.

Для вирішення цього завдання, нами пропонується спіральна модель до процесу розробки інвестиційного проекту (рис. 3.2) [18] з урахуванням ризиків зовнішнього середовища (основні ризики наведені у першому розділі дипломної роботи).

Вона поєднує в собі як проектування, так і поетапне вдосконалення інвестиційного проекту з метою поєднання переваг кожної з стадій, що робить упор на початкові етапи життєвого циклу проекту: аналіз і проектування.

Модель представляє собою систему координат, кожен виток розбитий на чотири сектори.

До першої чверті якої відноситься: визначення цілей, альтернатив та обмежень здійснення інвестиційного проекту. Обмеженнями, при цьому, можуть бути: обсяги ресурсів та часу, законодавчі бар'єри, тощо.

Друга чверть координат: аналіз альтернатив, ідентифікація та аналіз ризиків, комерційного, операційного, фінансового ризику.

Третя чверть: розробка та обґрунтування результатів наступної стадії інвестиційного проекту, що враховує сприятливі та негативні тенденції зовнішнього та внутрішнього середовища проекту.

Четверта чверть: планування наступного етапу проекту з урахуванням попередніх результатів розробки.

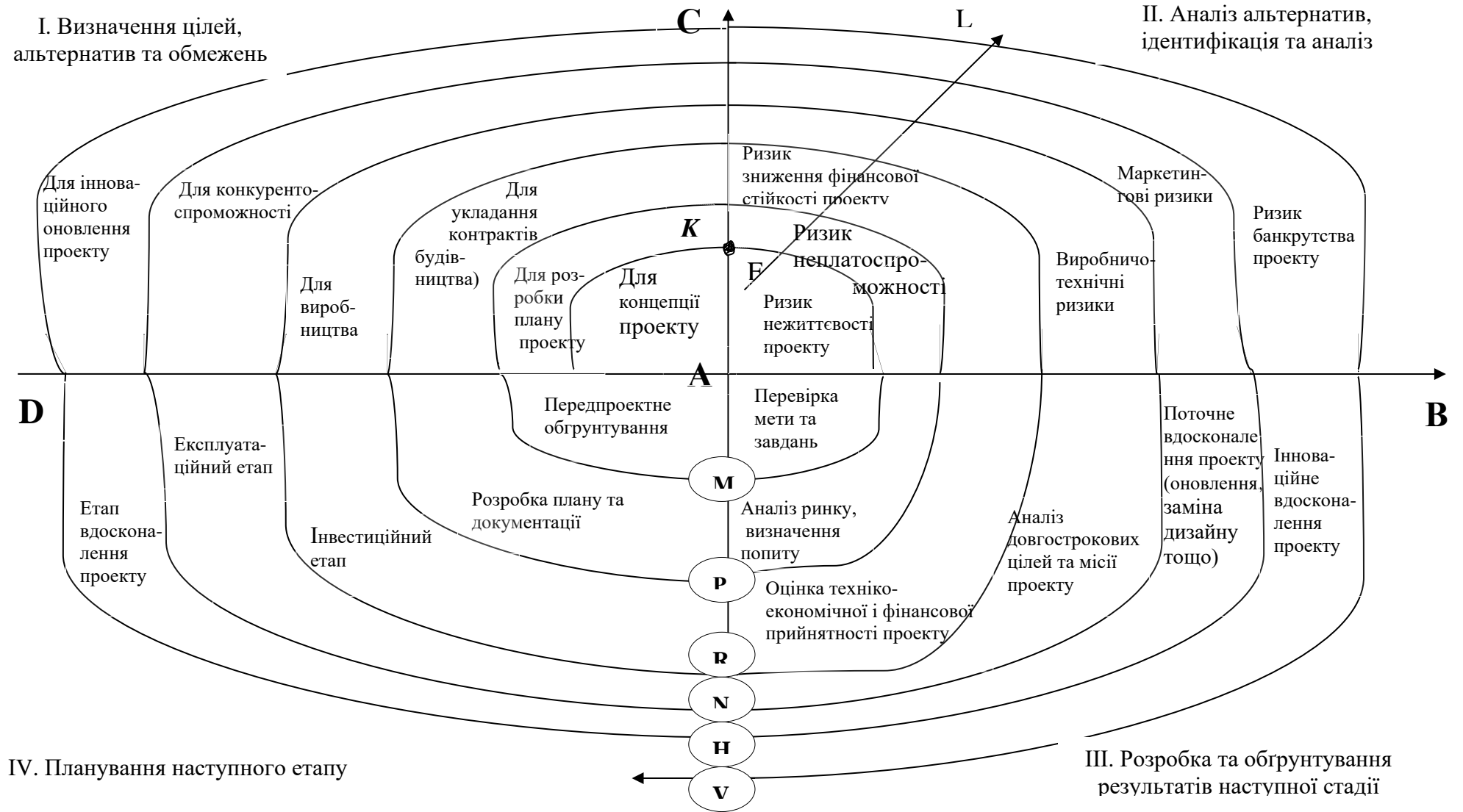

Рис. 3.2. Модель розробки інвестиційного проекту

При цьому вектор AC – грошові надходження інвестиційного проекту наростаючим підсумком відповідно до стадій його життєвого циклу.

Точка K – величина обсягу початкових інвестицій, що має від’ємне значення.

Вектор FL – відображає ступінь впливу ризику на діяльність проекту та підвищення ризику проекту у відповідності з ростом його доходності.

Вектор AB – період часу, який обирається для аналізу та адаптації проекту до зовнішнього середовища. Він повинен бути оптимальним з точки зору відображення тенденцій зовнішнього середовища та змін у функціонуванні самого проекту.

Вектор DA – показує рівні оцінки показників ефективності інвестиційного проекту та його проміжних результатів.

Відмінною особливістю цієї моделі є спеціальна увага, що приділяється ризикам проекту, що впливають на організацію його життєвого циклу.

Основна проблема моделі – визначення моменту переходу на наступний етап. Для її вирішення необхідно ввести обмеження на кожному з етапів життєвого циклу (по обсягу задіяних ресурсів та періоду часу).

Крім того модель містить загальний набір контрольних точок у розробці інвестиційного проекту:

M – концепція проекту;

P – бізнес-план проекту;

R – план робіт в управлінні проектом;

N – обґрунтована виробнича потужність проекту;

H – конкурентоспроможність продукції проекту;

V – рівень інноваційності продукції проекту.

При цьому, слід відмітити, що найкращий варіант саме придбання устаткування чи брання його в оренду або лізинг. Дана особливість пояснюється тим, що аналогічних підприємств на території м. Дніпропетровська немає, лише в Дніпродзержинську і то дане підприємство є одним із головних конкурентів ТОВ «Відродження», окрім цього беручи до

уваги особливості попиту, то найкращий варіант під час сезону мати своє обладнання, а ніж його брати в лізинг або оренду, бо щодо ремонту та обслуговування виникають проблеми.

Можливим шляхом оновлення основних засобів також може бути, поступова інноваційна стратегія підприємства, в якій будуть передбачені різноманітні сценарії розвитку попиту на продукцію, яку виробляє підприємство. Тобто необхідність керівництва підприємства в пошуках експериментального обладнання, яке зможе в собі поєднувати декілька технологічних циклів виробництва.

3.2. Вдосконалення оцінювання придатності основних засобів підприємства в контексті управління його економічною безпекою

У сучасній науці управління виробництвом не достатньо теоретичних та методичних розробок з питань управління оновлення основних засобів, які відповідають вимогам ринкової економіки й можуть бути застосовані на діючих підприємствах. Це приводить в багатьох випадках до неефективності дій підприємств по вирішенню завдань, пов'язаних з оновленням основних засобів.

Поняття зношування основних засобів підприємства можна трактувати за підходами до його тлумачення:

- зношування основних засобів, як процес погіршення їх техніко-економічних характеристик порівняно із попереднім моментом часу (таке визначення фізичне зношення основних засобів);
- зношування основних засобів як процес погіршення їх зниження техніко-економічних характеристик порівняно із найбільш прогресивними видами аналогічних основних засобів (моральне старіння).

Процес управління оновленням основних засобів підприємств повинен базуватись на результатах вирішення основних завдань, а саме:

- оцінювання стану придатності основних засобів, через інтегральний показник впливу морального старіння та фізичного зносу;
- визначення необхідності оновлення основних засобів підприємства.

Раціональне оновлення основних засобів підприємства характеризується таким підходом, при якому досягається оптимальне поєднання його складових елементів, поліпшення кількісних і якісних характеристик, максимальний вихід продукції при мінімальних витратах ресурсів, а також розподіл кінцевого результату в інтересах власників.

Управління процесом раціонального оновлення основних засобів передбачає визначення оптимальних термінів експлуатації окремих його елементів, при яких забезпечується максимізація нагромадження коштів для їх оновлення за рахунок амортизаційних відрахувань, а також проведення ремонтних робіт.

В управлінні основними засобами передовими практиками є: запобіжне технічне обслуговування; оптимізація матеріально-технічного постачання; фінансова оптимізація та інші.

Оцінювання стану придатності основних засобів є необхідною передумовою розроблення комплексу організаційно–технічних заходів щодо оновлення основних засобів.

Існуючих підходів до оцінювання рівня придатності стану основних засобів, що базуються, в основному, на показниках бухгалтерського та податкового обліку, показує їх недосконалість. Це пов'язано із тим, що методи оцінювання рівня зносу основних засобів, які опираються на дані бухгалтерського та податкового обліку, не враховують фактичну (прогнозну) зміну техніко-економічних показників експлуатації основних засобів протягом періоду їх корисної роботи. За таких умов неможливо оцінити ринкову (реальну) величину зносу основних засобів підприємств.

Жорсткі умови конкурентної боротьби надають переваг тим підприємствам, які своєчасно (навіть достроково) здійснюють оновлення основних засобів. Цей факт робить доцільним розробки факторної моделі

придатності основних засобів та ефективність оновлення основних засобів підприємства. Необґрунтоване відстрочення введення нових елементів основних засобів знижує показники ефективності їх відтворення.

Використовуючи три комплексні показники (фізичний знос, співвідношення балансової вартості нематеріальних активів до первісної вартості основних засобів моральне старіння), для оцінювання їх впливу на зміну техніко-економічних показників експлуатації основних засобів протягом періоду їх корисної роботи, на нашу думку, доцільно обрати методику на базі моделі Du Pont [69] для визначення рівня придатності основних засобів. Модель фірми Дюпон має науковий інтерес у зв'язку з тим, що вперше декілька показників поєднані та приведені у вигляді структури, у вершині якої знаходиться коефіцієнт рентабельності сукупного капіталу. Цей показник характеризує віддачу, що отримана від використання вкладених у діяльність підприємства ресурсів. Відповідність даної методики до визначення рівня придатності основних засобів ($K_{оз}$), наведена у вигляді формули 3.1.

$$K_{оз}^{np} = \frac{BЗ}{BП} = \frac{BЗ}{V} \times \frac{V}{НА} \times \frac{НА}{BП}, \quad (3.1)$$

де BЗ – залишкова вартість основних засобів підприємства, тис.грн;

BП – первісна вартість основних засобів, тис.грн.;

V – обсяг випуску товарної продукції продукції, тис.грн.;

НА – сума необоротних активів підприємства, тис.грн.

В цій моделі перший елемент характеризує скільки припадає залишком вартості на загальний обсяг виробництва в діючих оптових цінах. тобто перший – фондомісткість; другий – активовіддача, третій – коефіцієнт співвідношення балансової вартості нематеріальних активів до первісної вартості основних засобів.

Отже, проводимо аналіз впливу чинників на рівень придатності основних засобів ТОВ «Відродження» у 2018-2022 рр. в таблиці 3.1 та рис. 3.3.

Таблиця 3.1

Економічна діагностика впливу чинників на рівень придатності
основних засобів ТОВ «Відродження»

№ з/п	Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
1.	Фондомісткість	0,34	0,36	0,44	0,46	0,53
2.	Коефіцієнт співвідношення балансової вартості нематеріальних активів до первісної вартості основних засобів	0,57	0,51	0,39	0,30	0,32
3.	Співвідношення товарної продукції та необоротних активів	4,29	4,76	7,79	10,46	9,45
4.	Загальний рівень придатності основних засобів	0,44	0,32	0,50	0,47	0,52

Таким чином, найменший рівень придатності основних засобів ТОВ «Відродження» спостерігається у 2019 р., при цьому слід відзначити що фондомісткість має невеликий вплив, а тому таку особливість можна пояснити, за рахунок того, що підприємство кожного року вводить основні засоби (підрозділ 2.2).

Згідно рис. 3.3 срігаємо тенденцію, що коефіцієнт співвідношення балансової вартості нематеріальних активів до первісної вартості основних засобів перевищує загальний рівень придатності на незначну кількість, а тому необхідне дослідження співвідношення фондомісткості та фондівдачі з відповідним коефіцієнтом.

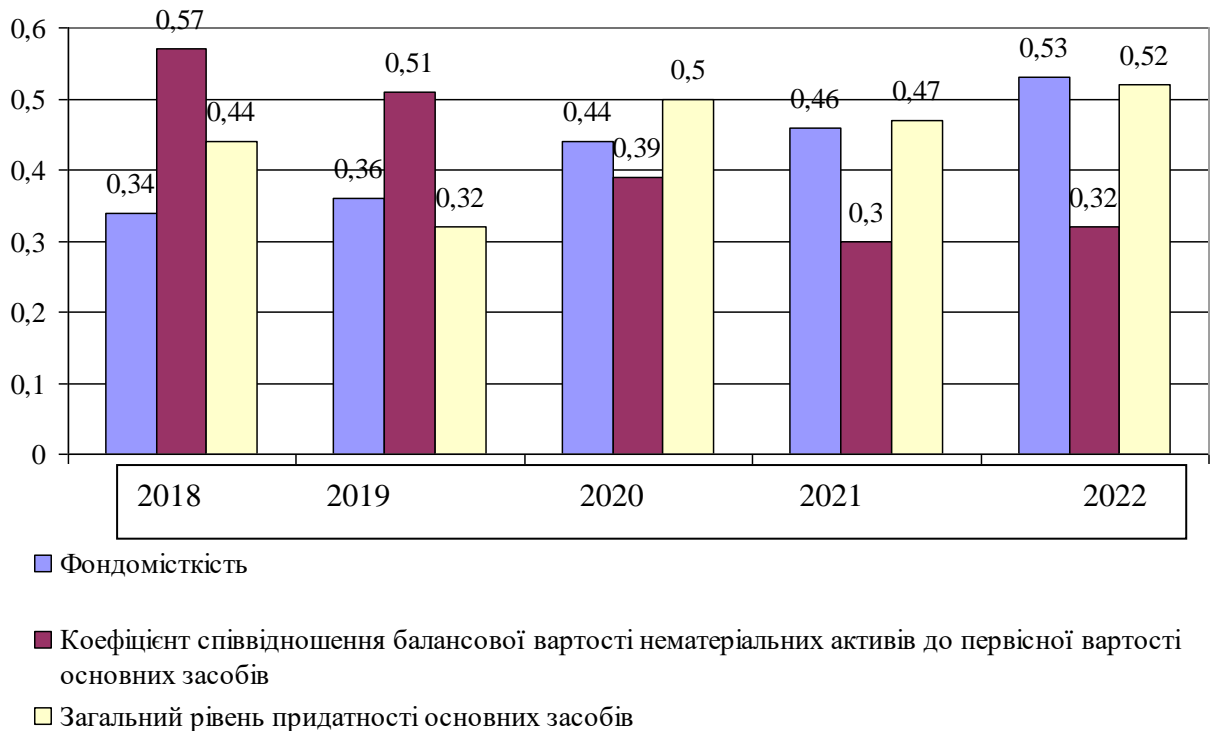

Рис. 3.3. Динаміка впливу фондомісткості та коефіцієнту співвідношення балансової вартості нематеріальних активів до первісної вартості основних засобів на рівень придатності основних засобів ТОВ «Відродження»

Визначаємо, що на рівень придатності основних засобів найбільше значення має рівень активовіддачі, який зріс на 143,6%. Отже, зазначаємо, що підприємство проводить недоцільну політику управління основними засобами, шляхом введення та виведення основних засобів. Тому що, рівень придатності основних засобів з кожним роком зменшується, при цьому у другому розділі дипломної роботи була визначена тенденція до щорічного оновлення основних засобів ТОВ «Відродження», але у зв'язку з проведеним дослідженням приходимо до висновку, що оновлення не має обґрунтовану та необхідну основу для покращення виробничої діяльності підприємства.

3.3. Вдосконалення організаційно-економічного механізму планування відтворення основних засобів підприємства

Управління оновленням основних засобів є специфічним функціонально-організаційним блоком у структурній моделі управління підприємством, що відповідає за виявлення, ідентифікацію та нейтралізацію (зменшення або уникнення) зносу основних засобів підприємства у процесі функціонування підприємства, з урахування як індивідуального та сукупного ступеню впливу зносу на результати діяльності підприємства в конкурентному середовищі.

Виходячи з запропонованого визначення, факторами які впливають на ефективність управління основними засобами, на нашу думку, є:

- діагностика техніко-економічних показників діяльності підприємства;
- проведення аналізу технічного стану основних засобів;
- обсяг та якість інформації щодо функціонування підприємства в цілому, та заходів оновлення основних засобів зокрема;
- обрання зручної у використанні методики оцінювання рівня придатності основних засобів, що надасть змогу визначити їх ступінь до та після впровадження заходів управління оновлення основних засобів тощо.

Під час використання формули 3.1, розраховується лише ступінь придатності основних засобів.

При цьому важливе значення має обґрунтування критерію вибору найкращої форми оновлення основних засобів підприємства з декількох альтернативних (заміна, капітальний ремонт, модернізація тощо) Це та інші питання вимагають пошуку найкращого рішення з кількох альтернативних та обґрунтування раціональних критеріїв його прийняття.

Тому необхідно визначити кількісно збитки від зношених основних засобів промислового підприємства.

Визначено, що в сучасних умовах процес удосконалення технічного рівня виробництва є постійною, неперервною діяльністю із забезпечення виробництва продукції необхідної якості та кількості. З огляду на це, обґрунтовано доцільність здійснення оцінки ефективності оновлення основних засобів підприємства за допомогою системи показників, які оцінюють процес оновлення основних засобів. Отримані результати повинні надати реальну можливість робити висновки щодо ефективності адаптації підприємства до умов зовнішнього середовища.

На нашу думку, доцільно застосовувати кількісну модель визначення ефективності оновлення основних засобів підприємства, що має наступний вигляд:

$$E_{oz} = \frac{Пч + З}{В}, \quad (3.2)$$

де E_{oz} – показник ефективності оновлення основних засобів підприємства;

$Пч$ – чистий прибуток підприємства, тис. грн.;

$З$ – можливі збитки від фізичного зносу та морального старіння, тис. грн.;

$В$ – витрати на управління основними засобами, (капітальний ремонт, модернізація, придбання основних засобів тощо), тис. грн.

Удосконалення системи планування ефективності оновлення основних засобів слід здійснювати за допомогою моделей короткострокового прогнозування, які, виявляючи сформовані тенденції у минулому, дозволяють прогнозувати можливі значення досліджуваного показника на майбутній період та встановлювати його планове значення, у даному випадку прогноз чистого прибутку підприємства..

При цьому вибір параметрів для оцінки ефективності оновлення основних засобів конкретного виробництва необхідно виконувати з урахуванням його техніко-економічних особливостей. Загальний перелік

таких параметрів повинен включати: надійність технологічної системи; енерго- і матеріалоемність виробництва; якість готової продукції; ступінь впливу на навколишнє природне середовище; раціональність використання природних ресурсів. Найбільш значимим визнано параметр надійності, для оцінки якого запропоновано використовувати комплексний показник «можливі збитки від фізичного зносу та морального старіння». Використання цього показника в практичній діяльності дає змогу повніше оцінювати результативність оновлюваних заходів.

Методика розрахунку ефективності оновлення основних засобів для підприємств підприємств дає можливість прогнозування варіантів розвитку суб'єктів господарювання, виявлення напрямків використання коштів на підприємствах і оцінювання їхньої інвестиційної привабливості.

Отже, виходячи з отриманих результатів оцінювання ефективності впровадження заходів оновлення основних засобів, як відношення прибутку до можливих збитків отримуємо, що E_{oz} може знаходитися в інтервалі $(-\infty, \infty)$.

Якщо $E_{oz} > 1$, заходи щодо управління оновлення основних засобів є доцільними, якщо $E_{oz} < 1$ – недоцільними; якщо $E_{oz} = 1$ – не можна про судити про цільність. При цьому чим вище значення показника, тим ефективніше та раціональніше є управління планування оновлення основних засобів.

Бо чим більше значення E_{oz} , тим більшим є обсяг прибутку підприємства за вирахуванням витрат на планування. А також, врахування витрат на проведення оновлення основних засобів у розрахунку на одну гривню можливих збитків від зносу (фізичного, морального).

Підвищення рівня зношення основних засобів закономірно призводить до погіршення фінансових результатів виробничо-господарської діяльності.

Зокрема, до зменшення величини прибутку за рахунок зменшення позиції щодо конкурентоспроможності продукції.

Тому, пропонуємо алгоритм доцільності здійснення оновлення основних засобів (рис. 3.4).

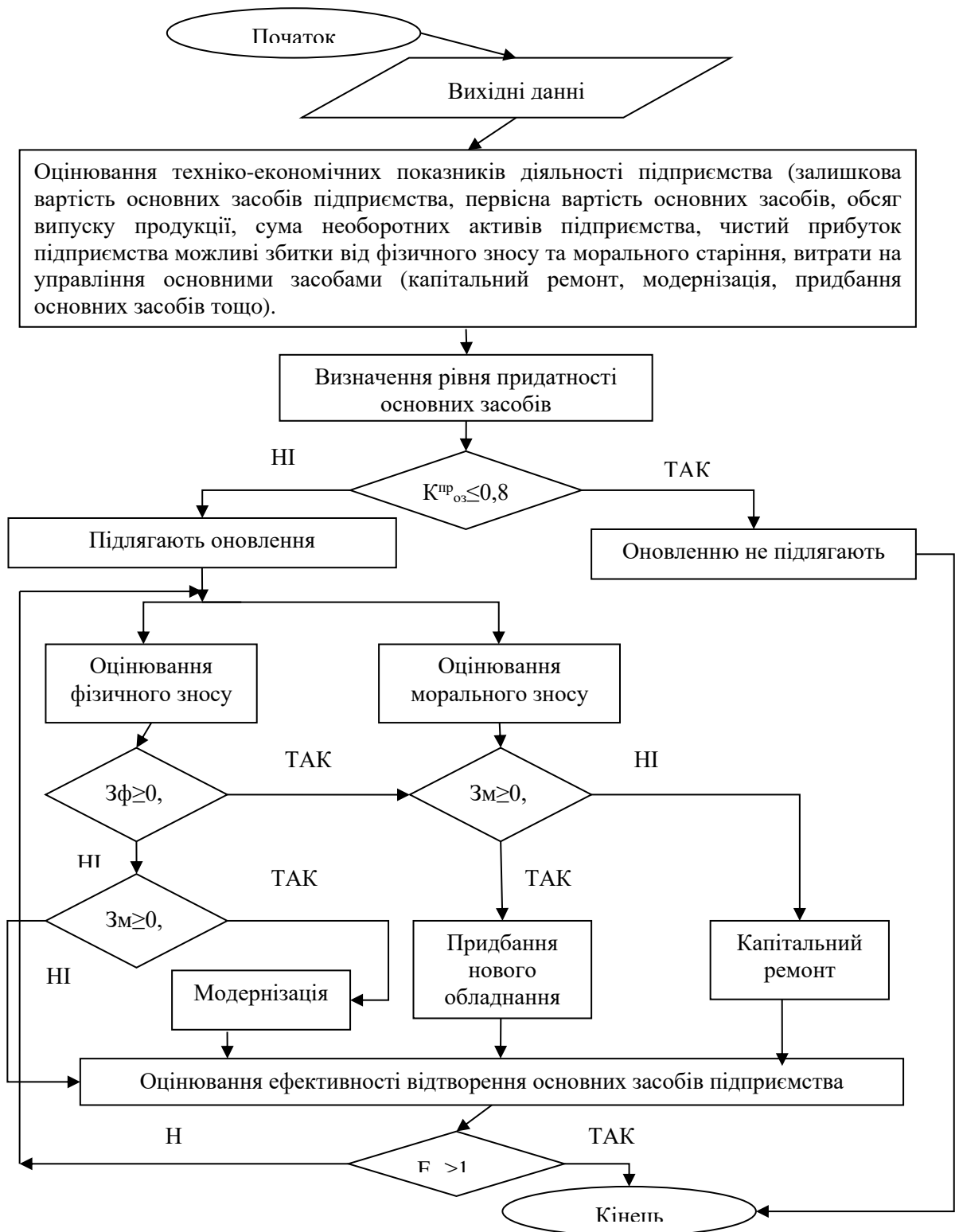

Рис. 3.4. Алгоритм прийняття рішення щодо відтворення основних засобів підприємства

Створення ефективної системи управління оновленням основних засобів підприємства потребує використання науково обґрунтованих методів, які

дозволяють не тільки розв'язувати поставлені на підприємстві задачі оптимального оновлення основних засобів, вибору оптимальної системи планування та управління, але й своєчасно реагувати на зміни у виробничому процесі та відповідно коригувати управлінські рішення.

В алгоритмі що запропонований на рис. 3.4 поєднані такі аспекти, як кількісна оцінка рівня придатності основних засобів, яка визначена впливом трьох факторів на рівень придатності, такі як фондомісткість, коефіцієнт співвідношення балансової вартості нематеріальних активів до первісної вартості основних засобів та віддачею необоротних активів підприємства, що можна розрахувати завдяки даним форми 1 фінансової звітності підприємства. Окрім цього у запропонованому алгоритмі визначене розділенням на фізичний знос та моральне старіння, при цьому для розрахунку рівня зносу використовуємо формули наведені у 1 розділі дипломної роботи див. формули 1.10 та 1.11, при цьому можна використовувати і інші методики розрахунку фізичного зносу та морального старіння. Дане розділення пов'язана з раціональним вибором одно з альтернативних варіантів оновлення основних засобів, тобто модернізація, придбання нового обладнання та капітальний ремонт.

При цьому, необхідно зазначити, що мета капітального ремонту – відшкодування нормального фізичного спрацювання конструктивних елементів об'єктів ремонту та максимально можливе відновлення первісних їх техніко-експлуатаційних параметрів. Ознаки капітального ремонту: пов'язаний із зупинкою об'єктів ремонту на тривалий термін; проводиться повне розбирання об'єкта; періодичність ремонту більше одного року.

Значні витрати на проведення ремонту головних конструктивних елементів об'єктів основних засобів. На ефективність і доцільність капітального ремонту впливають наступні фактори: об'єкт ремонту, умови експлуатації основних засобів.

Необхідно зазначити, що в алгоритмі визначений критерій, як використання кількісної моделі оцінювання заходів щодо оновлення,

розрахунок якого запропонований у даній дипломній роботі (формула 3.2) у відповідній моделі визначене співвідношення чистого прибутку підприємства з можливими збитками підприємства, які пов'язані з впливом фізичного зношування та морального старіння основних засобів підприємства, що у свою чергу впливає на виробничий процес підприємства, на його тривалість, якість та конкурентоспроможність продукції.

Алгоритм планування основних засобів дозволяють виконати такі завдання, досягнення яких дозволяє одержати максимальний ефект від управління основними засобами:

- мінімізація витрат на запасні частини, через провед частого середнього ремонту;
- мінімізація простоїв критично значимого для устаткування, що спричинить швидке моральне зношування з низьким рівнем фізичного зносу;
- мінімізація витрат на обслуговування некритичного або найменш критичного устаткування.

Потрібно виділити такі особливості розробленого алгоритму: він є інструментом довгострокового планування оновлення основних засобів, має модульний принцип побудови, дозволяє здійснювати її адаптацію до потреб управління, корегувати вхідні дані з врахуванням оперативних змін в діяльності підприємства.

Алгоритм планування оновлення передбачає визначення потреби в основних засобах, в порівнянні з фактичною кількістю наявних основних засобів, на основі чого визначається необхідна кількість додаткового придбання обладнання.

Через значення коефіцієнту ефективності оновлення основних засобів, тобто чим вище коефіцієнт тим доцільніше відповідне оновлення основних засобів.

Отже, після визначення теоретичних аспектів ефективності та раціональності планування процесу оновлення для підприємств, через кількісні моделі придатності основних засобів та кількісну модель

ефективності оновлення основних засобів. А отже, наступним кроком дослідження стане практична реалізація відповідних висновків дослідження, на прикладі ТОВ «Відродження» за останній рік функціонування, тобто за 2022 рік.

Тому, як ми визначили, що найдоцільніший варіант придбання нового обладнання для ТОВ «Відродження», згідно з третім варіантом оновлення основних засобів ТОВ «Відродження», до якого відноситься придбання таких одиниць обладнання: лінія для гранулювання і брикетування, кормороздавач, сепаратор зерноочисний.

При цьому перш ніж прийняти управлінське рішення, щодо оновлення основних засобів, щоб визначитись в доцільності саме даного виду оновлення, а модернізації чи капітального ремонту, скористаємося розробленим алгоритмом прийняття рішення щодо оновлення основних засобів промислового підприємства.

Тому визначаємо загальний рівень придатності основних засобів підприємства, який вже розрахований у другому розділі дипломної роботи за останні п'ять років функціонування, рівень придатності основних засобів у 2022 році був на рівні 52%. При цьому згідно з таблицею 3.1 у 2022 році найбільший вплив на рівень придатності мала активовіддача та коефіцієнт співвідношення балансової вартості нематеріальних активів до первісної вартості основних засобів. Тоді визначаємо, що основні засоби підприємства підлягають оновленню. Звідси визначаємо рівень фізичного зносу та морального старіння відповідно до формул 1.10 та 1.11. або за рахунок інших методик визначення рівня фізичного та морального зносу, на даному підприємстві 0,70 та 0,43 відповідно у 2022 році. Отже, звідси завдяки запропонованому алгоритму визначаємо, що фізичний знос більше рівня 0,70 так і моральний знос більше 0,4 тому найоптимальній варіант придбання нового обладнання.

Наступним кроком визначаємо кількісну модель визначення ефективності оновлення основних засобів підприємства за допомогою

формули 3.2 для третього варіанту оновлення основних засобів, який наведений у підрозділі 3.1 (таблиця 3.2), який зображений на рис. 3.5.

Отже, згідно вихідних даних для оцінювання ефективності придбання обладнання щодо покращення виробничих процесів на ТОВ «Відродження».

Тоді, згідно з формулою 3.2 визначаємо доцільність:

$$E_{oz} = \frac{16440 + 2476 + 1531}{1500} = 13,63.$$

Таблиця 3.2

Вхідні дані для оцінювання ефективності оновлення основних засобів ТОВ «Відродження» для 2022 року

№ з/п	Показник	Одиниця виміру	Значення
1.	Чистий прибуток підприємства	тис. грн.	16440
2.	Можливі збитки від фізичного зносу	тис. грн.	2476
3.	Можливі збитки від морального старіння	тис. грн.	1531
4.	Витрати на управління основними засобами	тис. грн.	1500

Звідси визначаємо, що коефіцієнт ефективності оновлювання основних засобів має рівень 13,63, це означає, що заходи щодо управління оновлення основних засобів є доцільними. Зведемо, наші розрахунки до алгоритму, який запропонований на рис. 3.4. Алгоритм з розрахунками до об'єкту дослідження дипломної роботи ТОВ «Відродження» наведено на рис. 3.5.

Отже, як ми визначили, що найдоцільніший варіант придбання нового обладнання для ТОВ «Відродження».

Згідно з третім варіантом оновлення основних засобів ТОВ «Відродження», до якого відноситься придбання таких одиниць обладнання, як лінія для гранулювання і брикетування, кормороздавач, сепаратор зерноочисний.

Рис. 3.5. Алгоритм прийняття рішення щодо оновлення основних засобів згідно обраного варіанту оновлення основних засобів

Необхідно розраховувати не лише тимчасові переваги поточного оновлення, але й стратегічний розвиток даного оновлення основних засобів.

На прикладі ТОВ «Відродження» розроблено алгоритм оптимізації структури оновлення основних засобів на інноваційній основі з

обґрунтуванням кількісно-економічної моделі (рівня придатності основних засобів та ефективності оновлення основних засобів). Під час обґрунтування в моделі техніко-економічних показників ставилося завдання забезпечити інтенсивне використання основних засобів, впровадження сучасного обладнання, зниження собівартості продукції, поліпшення її якості та збільшення продажу. Механізм і результати поставленого завдання відображено у розробленому інвестиційному проекті, основним завданням якого стало зміцнення активної частини матеріально-технічної бази, доукомплектування парку обладнання сучасною високопродуктивною технікою, впровадження прогресивних технологій.

Одержані результати за критерієм максимізації ефективності впровадження заходів і зменшення зведених витрат засвідчують, що для всього процесу техніко-технологічного оновлення виробництва досліджуваного підприємства загальна вартість проекту і визначення переваг за окремими напрямками їх призначення визначено потребою в придбанні техніки для впровадження прогресивних технологій.

Таким чином, запропонований алгоритм оптимальності вибору форми оновлення основних засобів підприємства передбачає вибір такого варіанту цього оновлення, за якого досягається максимізація чистого прибутку від експлуатації даних основних засобів.

Розроблений алгоритм та кількісні моделі реалізації можливостей підприємства, який дозволить менеджерам та економістам підприємства визначати можливі збитки від застарілих основних засобів на засадах економіко-математичного моделювання показника рівня придатності основних засобів.

При цьому у подальшому розвитку, можна змінювати етап оцінювання економічного зносу за рахунок фізичного зносу та морального старіння, та подальший вибір між альтернативними шляхами оновлення основних засобів.

Дані варіанти для кожного підприємства мають прикладне значення, вони пов'язані з особливостями виробничого процесу та технології виробництва.

Технічне оновлення основних істотно впливає на впровадження прогресивних технологій, якість продукції та ефективність виробництва.

Технічне оновлення слід розглядати як систему організаційно-економічних, інвестиційно-інноваційних заходів, спрямованих на технічне забезпечення підприємств. Оновлення парку обладнання забезпечується не тільки постачанням машин і обладнання, а й належним технічним сервісом, ремонтом нових та вживаних технічних засобів, як це запропоновано в алгоритмі (рис. 3.4).

Процес оновлення основних засобів в сучасних умовах господарювання повинен здійснюватися на основі поетапного їх оновлення відповідно до встановленої пріоритетності серед об'єктів, які потребують першочергового оновлення, та підвищення інтенсивності проведення ремонтних заходів для іншої частини засобів праці. Функціонування алгоритму планування оновлення, який запропонований, дозволяє послідовно й раціонально вирішувати завдання підвищення технічного рівня підприємства.

Для забезпечення своєчасності та ефективності вирішення завдань, які виникають в процесі планування оновлення основних засобів на підприємстві, необхідно впровадити в діючу організаційну структуру управління інформаційно-діагностичний сектор, основним завданням якого повинне стати надання керівництву повної й достовірної інформації про поточний і прогнозований стан основних засобів та платоспроможній попит на продукцію підприємства.

Виконання комплексу робіт по оновленню основних засобів на підприємстві потребує створення єдиної бази даних та використання обчислювальної техніки. Це дозволяє оперативно враховувати зміни ринкових умов і опрацювати значний обсяг інформації в процесі виконання планових,

облікових і аналітичних робіт, які пов'язані з оновленням продукції і основних засобів на підприємстві.

Запропоновані заходи з дозволять значно покращити стан основних засобів на підприємстві, а відповідно забезпечити ефективність їх використання. А, в сукупності, усі ці заходи позитивно вплинуть на стан економічної безпеки підприємства, забезпечуючи його покращення за інноваційною складовою та техніко-технологічною складовою.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У дипломній роботі наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення завдання забезпечення економічної безпеки підприємства на підставі удосконалення управління процесом відтворення основних засобів підприємства та його забезпечення у сучасних умовах і зрблені наступні висновки:

1. Основні засоби підприємства – це засоби праці, що функціонують у виробничому процесі протягом багатьох кругооборотів.

2. Було розглянуто методичні аспекти оцінки стану та ефективності використання основних засобів підприємства.

3. Основним нормативним актом щодо використання основних засобів на підприємстві є Податковий кодекс України.

4. Результати аналізу показали, що підприємство ТОВ «Відродження» спеціалізується на тваринництві, при цьому необхідно відзначити зростання його питомої ваги з 61,96% у 2018 р. у загальному складі товарної продукції до 62,05% у 2022 р. Також необхідно відзначити, що ТОВ «Відродження» займається вирощуванням великої рогатої худоби, свиней, виробництвом молока та меду. Так за підсумками 2022 р. структура продукції тваринництва, що наведена на рис. 2.1, дозволяє відзначити, що найбільша її частка представлена вирощуванням свиней – 54,82%, на виробництво молока припадає 27,96%, на вирощування великої рогатої худоби – 17,13% і лише 0,09% – на виробництво меду. Проведені розрахунки засвідчують про деяке погіршення майнового стану ТОВ «Відродження». Так частка оборотних виробничих фондів, що має збільшуватися в динаміці, за період 2018-2022 рр. зменшились на 11,96% – з 0,32 у 2018 р. до 0,28 у 2022 р. одночасно з цим частка основних засобів в активах ТОВ «Відродження» зростає з 0,12 у 2018 р. до 0,13 у 2022 р., але необхідно відзначити, що темп зростання первісної вартості основних засобів за період 2018-2022 рр. (192,04%) є меншим від

темпу зростання активів підприємства (202,77%), що безумовно позитивно характеризує фінансовий стан підприємства. Враховуюче постійно оновлення основних засобів підприємства коефіцієнт зносу щороку зменшувався: з 0,56 у 2018 р. до 0,48 у 2022 р. У свою чергу, зменшення частки оборотних виробничих активів підприємства з 23,79% у 2018 р. до 22,93% у 2022 р. також негативно характеризує зміну фінансового стану підприємства.

5. Окремий підрозділ на ТОВ «Відродження», що займається питаннями фінансово-економічної безпеки на підприємстві відсутній, але частково ці питання розпорошені між співробітниками товариства. А тому можна зазначити, що головною особою, яка займається питаннями фінансово-економічної безпеки на підприємстві є директор ТОВ «Відродження». Здійснення діагностики економічної безпеки за рівнями складових: фінансової; інформаційної; кадрової; інтелектуальної; екологічної дозволяє зазначити, що даному підприємству доцільно виділити окремий підрозділ з фінансово-економічної безпеки, розробити відповідне положення про цей підрозділ та розробити посадову інструкцію відповідного працівника даного підрозділу.

6. Підприємство ТОВ «Відродження» володіє основним засобами лише виробничого призначення. Проведені розрахунки засвідчують про певне покращення ефективності використання основних засобів на підприємстві. Так фондоозброєність праці зросла з 24,52 тис. грн. в розрахунку на одного працівника у 2018 р. до 64,94 тис. грн., що значно покращує умови праці персоналу підприємства та рівень його озброєності основними засобами. Але показник фондоддачі зменшився за період 2018-2022 рр. з 2,97 до 2,19, при одночасному зростанні фондомісткості – з 0,34 до 0,53. Рівень рентабельності основних засобів збільшився з 0,73 у 2018 р. до 0,76 у 2022 р.

7. В цілому, на підприємстві кожного року відбуваються оновлення та вибуття основних засобів, які загалом не дають збільшення рівня придатності основних засобів до виробничих потреб підприємства. Покращення використання основних засобів повинно бути підкріплене доцільним оновленням, що спричинить зменшення фізичного зносу та морального

старіння, бо через екстенсивне збільшення використання обладнання покращення придатності основних засобів не буде. Тому стає актуальним питання оновлення основних засобів підприємства для забезпечення його економічної безпеки. А тому для покращення діяльності підприємства для забезпечення економічної безпеки підприємства були запропоновані три варіанта відтворення основних засобів підприємства у третьому розділі дипломної роботи.

8. Проведений аналіз підприємства ТОВ «Відродження» показав, що станом на 2022 рік збільшилась вартість основних та оборотних фондів на 110,13 і 90,62% відповідно. За рахунок чого зросла вартість валової продукції на 21,54% і чистого доходу від реалізації на 80,24%. Проведені розрахунки засвідчують про деяке погіршення майнового стану ТОВ «Відродження». Так частка оборотних виробничих фондів, що має збільшуватися в динаміці, за період 2018-2022 рр. зменшились на 11,96% – з 0,32 у 2018 р. до 0,28 у 2022 р. одночасно з цим частка основних засобів в активах ТОВ «Відродження» зросла з 0,12 у 2018 р. до 0,13 у 2022 р., але необхідно відзначити, що темп зростання первісної вартості основних засобів за період 2018-2022 рр. (192,04%) є меншим від темпу зростання активів підприємства (202,77%), що безумовно позитивно характеризує фінансовий стан підприємства. Враховуюче постійно оновлення основних засобів підприємства коефіцієнт зносу щороку зменшувався: з 0,56 у 2018 р. до 0,48 у 2022 р. У свою чергу, зменшення частки оборотних виробничих активів підприємства з 23,79% у 2018 р. до 22,93% у 2022 р. також негативно характеризує зміну фінансового стану підприємства.

9. З метою розробки напрямів удосконалення використання основних засобів підприємства в управлінні його економічною безпекою були обґрунтовані концептуальні аспекти планування оновлення основних засобів підприємства у ринкових умовах. Було визначені такі шляхи підвищення ефективності використання основних фондів ТОВ «Відродження»: придбання нового обладнання, участь у спільному проекті між іншими підприємствами

щодо покращення якості продукції на вітчизняному ринку, розробка нового технологічного процесу з виробництва сільськогосподарської продукції. Для планування оновлення основних засобів була запропонована спіральна модель до процесу розробки інвестиційного проекту.

Для виконання завдання з удосконаленням оцінювання придатності основних засобів підприємства в контексті управління його економічною безпекою було запропоновано обрати методику на базі моделі Du Pont для визначення рівня придатності основних засобів. На підставі проведених розрахунків визначено, що підприємство проводить недоцільну політику управління основними засобами шляхом введення та виведення основних засобів, тому що рівень придатності основних засобів з кожним роком зменшується, при цьому у другому розділі дипломної роботи була визначена тенденція до щорічного оновлення основних засобів ТОВ «Відродження». Але у зв'язку з проведеним дослідженням приходимо до висновку, що оновлення не має обґрунтовану та необхідну основу для покращення діяльності підприємства.

На завершення виконання передбачених завдань, а саме удосконалення організаційно-економічного механізму планування відтворення основних засобів підприємства, було запропоновано застосовувати кількісну модель визначення ефективності оновлення основних засобів підприємства та відповідний алгоритм доцільності здійснення оновлення основних засобів. Згідно з проведеними розрахунками найдоцільніший варіант – це придбання нового обладнання для ТОВ «Відродження», згідно з третім варіантом оновлення основних засобів ТОВ «Відродження», до якого відноситься придбання таких одиниць обладнання: лінія для гранулювання і брикетування, кормороздавач, сепаратор зерноочисний. Оскільки коефіцієнт ефективності оновлювання основних засобів має рівень 13,63, то це означає, що заходи щодо оновлення основних засобів є доцільними.

На прикладі ТОВ «Відродження» було розроблено алгоритм оптимізації структури оновлення основних засобів на інноваційній основі з

обґрунтуванням кількісно-економічної моделі. Запропонований алгоритм оптимальності вибору форми оновлення основних засобів підприємства передбачає вибір такого варіанту цього оновлення, за якого досягається максимізація чистого прибутку від експлуатації даних основних засобів.

Реалізація розроблених методичних засад механізму управління процесом відтворення основних засобів у практиці діяльності підприємств дозволить їх менеджерам покращити фінансово-економічні результати діяльності цих підприємств і забезпечений необхідний рівень економічної безпеки за рахунок розробки раціональної програми відтворення основних засобів цих підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. – 2-ге вид., доп. і перероблене / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Асмолова Г. Механізм регулювання відтворення основних засобів підприємств / Г. Асмолова // Економіст. – 2007. – № 7. – С. 24-28.
3. Бабицький А.Ф. Методологія аналізу економічних процесів і управління: навч. посіб для студ. вищ. навч. закл. / А.Ф. Бабинський. – К.: МАУП, 2003. – 128 с.
4. Бачевский Б.Е. Обновление основных средств предприятия в условиях рыночной экономики / Б.Е. Бачевский [ред. В.Н. Гончаров, В.В. Дорофиенко]. – Донецк: ДонГАУ, 2001. – 180 с.
5. Бачевський Б.Є. Відшкодування зносу основних виробничих фондів: навчальний посібник / Б.Є. Бачевський. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 176 с.
6. Бившев Р.О. Механізми управління основним капіталом промислового підприємства [Електронний ресурс] / Р.О. Бившев. – Режим доступу: <http://disser.com.ua/contents/35583.html>.
7. Бланк А.И. Словарь-справочник финансового менеджера / А.И. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2008. – 480 с.
8. Бланк А.И. Управление активами и капиталом предприятия / А.И. Бланк – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003. – 448 с.
9. Бобух І.М. Економічна оцінка основного капіталу: міжнародна практика та українські реалії / І.М. Бобух // Економіка і прогнозування: науково-аналітичний журнал. – 2010 – № 1 . – С. 39-53.
10. Бойко В.М. Бізнес: словник-довідник / В.М. Бойко, П.Г. Вашків. – К.: Україна, 2005. – 565 с.
11. Валінкевич Н.В. Напрямки удосконалення стратегії відтворення основних засобів підприємства / Н.В. Валінкевич [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtu_econ/2018_2_2/2.pdf.

12. Ватченко О.Б. Аналіз розвитку промисловості України в умовах трансформаційних змін / О.Б. Ватченко // Економіка та держава. – 2018. – №9. – С. 28-30.

13. Воробйова Ю.О. Особливості відтворення основного капіталу в Україні / Ю.О. Воробйова: Збірник наук. праць Міжнародної науково-практичної конференції. – Київ: «Київський економічний науковий центр», 2019. – Ч. I. – С. 48-50.

14. Воробйова Ю.О. Модель розробки інвестиційного проекту в умовах ризику/ Ю.О. Воробйова: збірник науково-практичної конференції «Актуальні аспекти розвитку економічних процесів в Україні». – Дніпропетровськ, 2019. – С. 15-17.

15. Гангал Л.С. Особливості участі амортизації у відтворенні основного капіталу підприємства в умовах ринкових трансформацій / Л.С. Гангал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bsfa.edu.ua/files/konf/hanhal.pdf>.

16. Гетьман О.О. Економіка підприємства: Навч. посібник / О.О. Гетьман. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.

17. Гонtareва І.В. Вплив своєчасності відтворювальних процесів на системну ефективність розвитку підприємства / Гонtareва І.В. // Актуальні проблеми економіки. – 2018. – №2(116). – С. 69-76.

18. Горбонос Ф.В. Економіка підприємств: підручник / Ф.В. Горбонос – К.: Знання, 2010. – 463 с.

19. Горобинська М.В. Підвищення ефективності використання основних фондів підприємств в умовах трансформації економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 «Економіка підприємства і організація виробництва» / М.В. Горобинська. – Харків, 2002. – 20 с.

20. Городянська Л. Амортизаційна політика та напрями відтворення фінансово-економічних ресурсів у бухгалтерському обліку/ Л. Городянська // Фінанси України. – 2009. – №11. – С. 112-121.

21. Григорова З.В. Напрямки формування основного капіталу підприємств в умовах ринкової економіки / З.В Григорова // Менеджмент виробництва. – 2005. – №4. – С. 102-106.

22. Гришко І.Л. Вплив інвестицій в основний капітал на розвиток промислового виробництва в Україні [Електронний ресурс]/ І.Л. Гришко – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/36_NIO_2008/Economics/39454.doc.htm.

23. Дергун Л.В. Формирование маханизма фінансового менеджмента основного капитала предприятия // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2018. – №2(10). – С. 208-213. [Електронний ресурс] / Л.В. Дергун – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/NvChdieu/2018_2/208-213.pdf.

24. Діленко В.А. Економіко-математичний аналіз впливу НТП на оптимальний вибір напрямків розвитку виробничих фондів підприємства/ Діленко В.А. // Актуальні проблеми економіки. – 2018. – № 2(116). – С. 201-209.

25. Довгопол Н. Амортизація: предметна сутність впливу на відтворення основних засобів / Н. Довгопол // Бухгалтерський облік і аудит 2010. – №12. – С. 3-13.

26. Євтух О.Т. Фінансовий менеджмент для магістрів і не тільки: навч. посіб. / О.Т. Євтух. – К.: Центр учбової літератури, 2018. – 456 с.

27. Єрмошенка М.М. Сучасні проблеми розвитку національної економіки і шляхи їх розв'язання: Колективна наукова монографія / За наук. ред. д.е.н., проф. Єрмошенка М.М. – К.: Національна академія управління, 2008. – 452 с.

28. Єфіменко Н.А. Теоретичні засади відтворення якості основного капіталу підприємств / Н.А. Єфіменко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №5 (107). –С. 74-84.

29. Загородній А.Г. Облік і аудит: термінологічний словник / Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Партин Г.О. – Львів: «Центр Європи», 2010. – 671 с.
30. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – К.:Знання, 2018. – 1072 с.
31. Заргано М. Эффективность лизинга при обновлении основных фондов / М. Заргано // Финансовый менеджмент. – 2004. – №2. – С. 4-10.
32. Зінов'єва І.С. Модель забезпечення виробничо-промислових структур капіталом / Зінов'єва І.С. //Актуальні проблеми економіки. – 2018. – №2 (166). – С. 210-218.
33. Иванова Е.А. Основные фонды: воспроизводство и повышение фондоотдачи / Е.А. Иванова. – М.: Знание, 2006. – 546 с.
34. Иванова Н.Ю. Економічна теорія управління фірмою: навч. посібник / Иванова Н.Ю. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 266 с.
35. Капітанець Ю.О. Діагностика відтворення і ефективного використання основного капіталу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2010_3/136.pdf.
36. Карімов І.К. Організація управління основними засобами промислового підприємства на основі АРМ / І.К. Карімов, Г.І. Карімов // Економіка. Фінанси. Право. – К., 2019. – №12. – С. 47-50.
37. Кленін О.В. Вдосконалення механізму відтворення основного капіталу промислових підприємств [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dissert.com.ua/contents/33683.html>.
38. Колещук О.Я. Планування оновлення основних засобів машинобудівельних підприємств / О.Я. Колещук, О.Л. Зарицька // Інвестиції: Практика та досвід. – 2019. – №1. – С. 42-45.
39. Круш П.В. Капітал, основні та оборотні засоби підприємства: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / П.В. Круш. – 2-ге вид., доп. і переробл. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 328 с.
40. Лівацька Т.М. Основний капітал та його класифікація / Т.М. Лівацька // Механізм регулювання економіки. – 2007. – №1 – С. 245-255.

41. Лыч Н.М. Экономика машиностроительной промышленности: Учебник для вузов- 2-е изд., перераб и доп. / Н.М. Лыч, А.Э Розенплентер, Г.А. Фиалко. – К.: Вища школа, 2004. – 328 с.
42. Мазур А.В. Поняття та класифікація основних засобів підприємства / А.В. Мазур [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://gisap.eu/ru/node/536>.
43. Маринич І.А. Значення процесу відтворення основних фондів підприємств у підвищенні ефективності їхнього використання / І.А. Маринич // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.3. – С. 175-179.
44. Ментель О.Ю. Залучення інвестицій в основний капітал як чинник підвищення конкурентоспроможності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://masters.donntu.edu.ua/2009/fem/mentel/library/tez3.htm>.
45. Мочерний С.В. Економічний енциклопедичний словник: У 2т. – Т. 1 / за ред. С.В. Мочерного. – Львів: Світ, 2005. – 616 с.
46. Наумова Н.В. Эффективное управление капиталом и источниками его покрытия на промышленных предприятиях региона: монография / Н.В. Наумова. – Тамбов: ТГТУ, 2009. – 104 с.
47. Пантелійчук Н. Моделювання впливу чинників на управління витратами машинобудівельних підприємств / Н. Пантелійчук // Актуальні проблеми економіки. – 2018. – №10. – С. 170-176.
48. Панченко В.Н. Механізм відтворення та підвищення віддачі основного капіталу авіапідприємств / В.Н. Панченко. – К.: Фенікс, 2010. – 363 с.
49. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: Підручник / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.; Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – 7-ме вид., без змін. –К.: КНЕУ, 2008. – 552 с.
50. Празднов Г.С. Техническое азвитие и эффективность производства / Г.С. Празднов. – М.: Машиностроение, 2001. – 109 с.
51. Ромашова И.Б. Управление основным капиталом / И.Б. Ромашова // Финансы и кредит. – 2004. – №5. – С. 9-16.

52. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. – 3-тє вид., випр. і доп. / Г.В. Савицька. – К.: Знання, 2018. – 668 с.
53. Сердюк В.Н. Бухгалтерський учет: учебное пособие / В.Н. Сердюк. – 9-е изд., и доп. – Донецк: ДонНУ, 2009. – 595 с.
54. Симаков И.И. Лизинг как средство активизации бизнеса / И.И. Симаков // Вопросы управления предприятием. – 2005. – №2. – С. 16-21.
55. Соколюк Г.О. Конкурентні стратегії виробничого підприємства: особливості вибору та умови реалізації / Г.О. Соколюк // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №8 (110). – С. 163-169.
56. Старовойт В.А. Теоретичні засади визначення понять «Основні засоби» та «Основні фонди» / В.А. Старовойт // Економіка та держава. – 2008. – №6. – С. 68-69.
57. Судук А.В. Принципи відтворення основного капіталу / А.В. Судук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/20101224/3_suduk.php.
58. Сухарський В.С. Економічний словник-довідник / В.С. Сухарський. – Т.: Богдан, 2010.– 720 с.
59. Сухий О. Абсолютні та відносні показники в описі закономірностей функціонування капіталу в різних часових періодах ресурсів / О. Сухий // Вісник Національного Львівського Університету імені Івана Франка. – 2009. – №42. – С. 227-236.
60. Тарасюк Ю.В. Особливості аналізу використання основних засобів / Ю.В. Тарасюк [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/studconf/421.pdf>.
61. Ткаченко Н. Амортизація, знос основних засобів, зміни у незалежній Україні / Н. Ткаченко // Вісник економічної науки України. – 2019. – №2. – С. 161-165.
62. Томчук О.Ф. Методичне забезпечення фінансового стану підприємства [Електронний ресурс] / О.Ф. Томчук. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchtei/2018_2_1/NV-2018-V2_25.pdf.

63. Фаминский И.П. Внешнеэкономический толковый словарь / Под ред. И.П. Фаминского. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 512 с.
64. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник / О.С. Федонін, І.М. Рєпіна, О.І. Олексюк – К.: КНЕУ, 2004. – 316 с.
65. Фірсова С. Свобода в економіці України / С. Фірсова // Вісник Київського Національного університету ім. Т.Г. Шевченка. Серія. Економіка: науково-теоретичний журнал. – 2009. – №107/108. – С. 29-33.
66. Фудульової Л.І. Технологічна модернізація промисловості України / за ред. д-ра екон. наук Л.І. Фудульової; Інститут економіки та прогнозування. – К., 2008. – 472 с.
67. Хлопчик Д.В. Проблеми фінансування відтворення основного капіталу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/knp/126/knp126_108-109.pdf.
68. Цвігун Т.В. Комерційний ризик – один з основних ризиків діяльності підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/tsvigun-t-v-komertsiyniy-rizik-odin-z-osnovnih-rizikiv-diyalnosti-pidpriemstva/>.
69. Череп А.В. Тенденції розширеного відтворення основних фондів на підприємствах України / А.В. Череп // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. – 2009. – № 3. – С. 44-47.
70. Швиданенко Г.О. Економіка підприємства: підручник / за заг. та наук. ред. Г.О. Швиданенко. – [вид. 4-те, перероб. і доп.]. – К.: КНЕУ, 2009. -816 с.
71. Шиш І. Оптимізація виробу ефективних виробничих ресурсів / І. Шиш // Вісник Національного Львівського університету імені Івана Франка. – 2009. – №42. – С. 223-227.
72. Шонбергер Р. Японские методы управления производством / Р. Шонбергер. – М.: Экономика, 2009. – 252 с.

Додатки

Додаток А

Оцінка майна та капіталу господарючого суб'єкта за 2018-2022 рр

№ з/п	Види активів (майна) та пасивів (капіталу)	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
	Майно – усього	41670,0	47557,0	53828,0	59089,0	84493,0	202,77
1.	Необоротні активи	10850,0	10101,0	11700,0	11865,0	16065,0	148,06
1.1.	Основні засоби	4977,0	3712,0	8466,0	8399,0	1130,0	22,70
1.2.	Довгострокові біологічні активи	1518,0	2006,0	3234,0	3466,0	4765,0	313,90
2.	Оборотні активи	30820,0	37456,0	42128,0	47224,0	68428,0	222,02
2.1.	Запаси	1964,0	2286,0	11805,0	11404,0	14301,0	728,16
2.2.	Поточна дебіторська заборгованість	0,0	21,0	22265,0	25793,0	39404,0	-
2.3.	Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	151,0	192,0	130,0	233,0	1724,0	1141,72
2.4.	Інші оборотні активи	0,0	0,0	9,0	176,0	0,0	-
2.5.	Витрати майбутніх періодів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
3.	Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
	Капітал – усього	41670,0	47557,0	53828,0	59089,0	84493,0	202,77
4.	Власний капітал	31394,0	37478,0	38027,0	38481,0	54921,0	174,94
4.1.	Зареєстрований (пайовий) капітал	0,0	0,0	237,0	237,0	237,0	
5.	Зобов'язання і забезпечення	10276,0	37456,0	15801,0	20608,0	29572,0	287,78
5.1.	Довгострокові зобов'язання	0,0	0,0	0,0	351,0	0,0	
5.2.	Поточні зобов'язання	10276,0	37456,0	15801,0	20257,0	29572,0	287,78
5.3.	Поточна кредиторська заборгованість	10127,0	0,0	14643,0	18274,0	20000,0	197,49
5.4.	Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-

	для продажу, та групами вибуття						
--	------------------------------------	--	--	--	--	--	--

Оцінка руху та функціонального стану основних засобів ТОВ «Відродження»
за 2018-2022 рр.

№ з/п	Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % (відхилення, +; -) 2022 р. до 2018 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Вихідна інформація, тис. грн							
1.	Вартість основних засобів на початок року	10220,0	11272,0	11571,0	16988,0	18039,0	176,51
2.	Надійшло за рік	1222,0	299,0	5817,0	1051,0	3934,0	321,93
3.	Вибуло за рік	170,0	0,0	400,0	0,0	326,0	191,76
4.	Вартість основних засобів на кінець року	11272,0	11571,0	16988,0	18039,0	21647,0	192,04
5.	Нараховано амортизації за рік	1456,0	1564,0	663,0	1118,0	707,0	48,56
6.	Знос основних засобів:	4839,0	6295,0	7859,0	8522,0	9640,0	199,21
	а) на початок року						
	б) на кінець року	6295,0	7859,0	8522,0	9640,0	10347,0	164,37
Показники руху основних засобів							
7.	Річний приріст(+) або зменшення(-), тис.грн.	1052,00	299,00	5417,00	1051,00	3608,00	342,97
8.	Темп зростання (зниження), %	110,29	102,65	146,82	106,19	120,00	9,71
9.	Темп приросту (зменшення), %	10,29	2,65	46,82	6,19	20,00	9,71
10.	Коефіцієнт оновлення, %	10,84	2,58	34,24	5,83	18,17	7,33
11.	Коефіцієнт вибуття, %	1,66	0,00	3,46	0,00	1,81	0,14
12.	Період оновлення (можливого повного вибуття), років	10,90	38,70	3,25	17,16	6,11	-4,79
13.	Коефіцієнт заміни (простого відтворення), %	13,91	0,00	6,88	0,00	8,29	-5,62
14.	Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	86,09	100,00	93,12	100,00	91,71	5,62

Продовження додатку Б

1	2	4	5	6	7	8	9
15.	Період обороту, років	7,38	7,30	21,54	15,67	28,07	380,28
Показники функціонального стану основних засобів							
16	Коефіцієнт зносу, %: а) на початок року	47,35	55,85	67,92	50,16	53,44	6,09
	б) на кінець року	61,59	69,72	73,65	56,75	57,36	-4,24
17	Коефіцієнт придатності, %: а) на початок року	52,65	44,15	32,08	49,84	46,56	-99,21
	б) на кінець року	38,41	30,28	26,35	43,25	42,64	4,24

Фінансові результати діяльності ТОВ «Відродження», тис. грн.

№ з/п	Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	37454,00	30025,00	29516,00	31879,00	56255,00	150,20
2.	Операційні витрати, у тому числі: а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);	22661,00	24187,00	27839,00	31128,00	40117,00	177,03
	б) адміністративні витрати;	2074,00	2538,00	2279,00	1927,00	1655,00	79,80
	в) витрати на збут;	10,00	0,00	749,00	467,00	1904,00	19040,00
	г) інші операційні витрати.	382,00	277,00	484,00	1019,00	567,00	148,43
3.	Валовий прибуток (збиток)	14793,00	5838,00	1677,00	751,00	16138,00	109,09
4.	Валовий прибуток (збиток) у % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	39,50	19,44	5,68	2,36	28,69	-10,81
5.	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	8221,00	6084,00	549,00	454,00	17554,00	213,53
6.	Фінансові та інвестиційні доходи	52,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7.	Фінансові та інвестиційні витрати	31,00	0,00	0,00	0,00	1114,00	3593,55

Продовження додатку В

1	2	3	4	5	6	7	8
8.	Фінансовий результат до оподаткування	8242,00	6084,00	549,00	454,00	16440,00	199,47
9.	Витрати (дохід) з податку на прибуток	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-
10.	Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-
11.	Чистий прибуток (збиток)	8242,00	6084,00	549,00	454,00	16440,00	8198,00
12.	Чистий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	22,01	20,26	1,86	1,42	29,22	7,22
13.	Чистий прибуток (збиток) у % до валового прибутку (збитку)	55,72	104,21	32,74	60,45	101,87	46,16

Додаток Д

Оцінка фінансової стійкості ТОВ «Відродження»

№ з/п	Показник	Норматив не значення	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Показники структури капіталу								
1.1.	Коефіцієнт автономії	>0,5	0,75	0,79	0,71	0,65	0,65	86,28
1.2.	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,25	0,79	0,29	0,35	0,35	141,93
1.3.	Коефіцієнт фінансування	>1	3,06	1,00	2,41	1,87	1,86	60,79
1.4.	Коефіцієнт фінансового ризику	<1	0,33	1,00	0,42	0,54	0,54	164,50
1.5.	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зменшен ня	1,00	1,00	1,00	0,99	1,00	100,00
1.6.	Коефіцієнт структури залученого капіталу	Збільшен ня	0,00	0,00	0,00	0,02	0,00	-
2. Показники стану оборотних активів								
2.1.	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Збільшен ня	20544,00	27377,00	26327,00	26967,00	38856,00	189,14
2.2.	Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	>0,1	0,67	0,73	0,62	0,57	0,57	85,19
2.3.	Коефіцієнт забезпеченості запасів	>0,5	3,30	2,61	1,33	1,28	1,36	41,16

Продовження додатку Д

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.4.	Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Збільшення	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02	679,44
3. Показники структури капіталу								
3.1.	Коефіцієнт реальної вартості майна	Збільшення	0,27	0,30	0,52	0,50	0,35	130,91
3.2.	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Збільшення	0,12	0,08	0,16	0,14	0,01	11,20
3.3.	Коефіцієнт накопичення амортизації	Збільшення	0,56	0,68	0,50	0,53	0,48	85,59
3.4.	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Збільшення	2,84	3,71	3,60	3,98	4,26	149,95
3.1.	Коефіцієнт реальної вартості майна	Збільшення	0,27	0,30	0,52	0,50	0,35	130,91

Додаток Ж

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів ТОВ «Відродження», тис. грн.

№ з/п	Показник	Нормативне значення	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % (відхилення, +; -) 2022 р. до 2018 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Оцінка ліквідності								
1.1.	Високоліквідні активи (A1)	≥П1	151,00	192,00	130,00	233,00	1724,00	1141,72
1.2.	Середньоліквідні активи (A2)	≥П2	0,00	21,00	22274,00	25969,00	39404,00	-
1.3.	Низьколіквідні активи (A3)	≥П3	6224,00	10489,00	19724,00	21022,00	28602,00	459,54
1.4.	Найбільш строкові зобов'язання (П1)	≤A1	10053,00	0,00	14643,00	18274,00	20000,00	198,95
1.5.	Короткострокові зобов'язання (П2)	≤A2	0,00	610,00	1121,00	1946,00	1582,00	-
1.6.	Довгострокові зобов'язання (П3)	≤A3	0,00	0,00	0,00	351,00	0,00	-
2. Оцінка платоспроможності								
2.1.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	≥0,2	0,01	0,01	0,01	0,01	0,06	396,74
2.2.	Проміжний коефіцієнт покриття	≥0,7	0,01	0,01	1,42	1,28	1,39	9464,64
2.3.	Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	≥2	3,00	1,00	2,67	2,33	2,31	77,15
2.4.	Коефіцієнт загальної платоспроможності	Збільшення	4,06	1,27	3,41	2,87	2,86	70,46

Продовження додатку Ж

1	2	3	4	5	6	7	8	9
3. Оцінка оборотності оборотних активів								
3.1.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	37454,00	30025,00	29516,00	31879,00	56255,00	150,20
3.2.	Середньорічна вартість оборотних активів	-	26617,50	34138,00	39792,00	44676,00	57826,00	217,25
3.3.	Коефіцієнт обертання оборотних активів	Збільшення	1,41	0,88	0,74	0,71	0,97	69,14
3.4.	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Зменшення	0,71	1,14	1,35	1,40	1,03	144,64
3.5.	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	Зменшення	256	409	485	505	370	145

Додаток 3

Оцінка ділової активності ТОВ «Відродження» за 2018-2022 рр.

№ з/п	Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % (відхилення, +/-) 2022р. до 2018р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Вихідна інформація, тис. грн.							
1.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	37454,00	30025,00	29516,00	31879,00	56255,00	150,20
2.	Операційні витрати	25127,00	27002,00	0,00	34541,00	44243,00	176,08
3.	Середньорічна вартість капіталу	35765,00	44613,50	50692,50	56458,50	71791,00	200,73
4.	Середньорічна вартість необоротних активів	27273,00	34436,00	37752,50	38254,00	46701,00	171,24
5.	Середньорічна вартість оборотних активів	9147,50	10475,50	10900,50	11782,50	13965,00	152,66
6.	Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	5118,50	8356,50	15106,50	20373,00	24812,00	484,75
7.	Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	0,00	10,50	11143,00	24029,00	32598,50	-
8.	Середньорічна вартість власного капіталу	27273,00	34436,00	37752,50	38254,00	46701,00	171,24
9.	Середньорічна величина кредиторської заборгованості	8227,50	5026,50	7321,50	16458,50	19137,00	232,60

Продовження додатку З

1	2	3	4	5	6	7	8
Показники ділової активності							
10.	Загальний коефіцієнт обертання капіталу	1,05	0,67	0,58	0,56	0,78	74,83
11.	Фондовіддача необоротних активів, грн	1,37	0,87	0,78	0,83	1,20	87,71
12.	Коефіцієнт обертання оборотних активів	4,09	2,87	2,71	2,71	4,03	98,38
13.	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	88	126	133	133	89	102
14.	Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	7,32	3,59	1,95	1,56	2,27	30,98
15.	Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	49	100	184	230	159	323
16.	Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	-	2859,52	2,65	1,33	1,73	-
17..	Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	-	0	136	271	209	-
18.	Коефіцієнт обертання власного капіталу	1,37	0,87	0,78	0,83	1,20	87,71
19.	Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	262	413	460	432	299	114
20.	Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	3,05	5,37	0,00	2,10	2,31	75,70
21.	Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	118	67		172	156	132

Додаток К

Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану ТОВ «Відродження»

№ з/п	Показники	2018 р.	2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.		Питома вага (Vi, %) в інтегрованому показнику
		Значення	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Показники ліквідності										
1.1	Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття)	3,00	1,00	7	2,67	10	2,33	10	2,31	10	8
1.2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,01	0,01	1	1,42	10	1,28	10	1,39	10	8
2	Показники ділової активності										
2.1	Період оборотності дебіторської заборгованості, днів	0,00	0,13	0	135,91	6	271,35	0	208,61	2	9
2.2	Період оборотності оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів, днів	44,22	63,26	9	101,03	7	124,12	6	105,72	7	9
2.3	Період оборотності активів, днів	262,14	412,89	8	460,46	7	431,99	7	298,86		9
3	Показники фінансової незалежності										
3.1	Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу)	24,66	78,76	5	29,35	9	34,88	9	35,00	9	9
3.2	Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів)	66,66	73,09	10	62,49	10	57,10	10	56,78	10	9
4	Показники рентабельності										
4.1	Рентабельність продажу, %	22,01	20,26	10	1,86	6	1,42	6	29,22	10	9

Продовження додатку К

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
4.2	Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу)	23,04	13,64	10	1,08	6	0,80	5	22,90	10	9
4.3	Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу)	30,22	17,67	10	1,45	5	1,19	5	35,20	10	9
5	Інші показники										
5.1	Знос основних засобів, % (коефіцієнт зносу основних засобів)	55,85	67,92	6	50,1 6	7	53, 44	7	47,80	8	7
5.2	Частка простроченої кредиторської заборгованості, %	0,00	0,00		0,00		0,00		0,00		5
	Інтегрований показник фінансового стану	0,00	6,64		7,13		6,41		8,28		100
	Рейтинг фінансового стану		Б		А		Б		А		

Ключові бізнес-процеси та їх узгодження з критичними чинниками успіху

[38]

№ з/п	Ключові бізнес-процеси	Критичні чинники успіху			
		Високий рівень фондівд ачі	Високий рівень продуктивності праці	Високий коефіцієнт оновлення основних засобів	Досконала система організації та управління виробництвом
1.	Поліпшення структури основних засобів	X	X	X	X
2.	Оновлення парку машин і обладнання	X	X	X	X
3.	Розробка амортизаційної стратегії підприємства	X	X	X	-
4.	Удосконалення процесу обліку для відображення реального руху основних засобів у формуванні витрат виробництва	X	-	X	X
5.	Робота з інвестиційного забезпечення оновлення основних засобів	X	X	X	X
6.	Усунення диспропорцій у використанні виробничої потужності підприємства	X	X	-	X
7.	Маркетингова діяльність	-	X	-	X

Додаток Л

Динаміка вартості основних засобів ТОВ «Відродження» за 2018-2022 рр., тис. грн.

№ з / п	Групи основних засобів	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютне відхилення 2019 р. від 2018 р.	Абсолютне відхилення 2020 р. від 2019 р.	Абсолютне відхилення 2021 р. від 2018 р.	Абсолютне відхилення 2022 р. від 2018 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Основні виробничі засоби	4977	3712	8466	8399	11300	-1265	3489	3422	6323
2	Основні невиробничі засоби	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3	Всього основних засобів	4977	3712	8466	8399	11300	-1265	3489	3422	6323
4	у тому числі активна частина	3235	2524	6011	6047	8136	-711	2776	2812	4901

Додаток М

Показники руху і технічного стану основних засобів підприємства за 2018-2022 рр.

№ з/п	Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютне відхилення 2019 р. від 2018 р.	Абсолютне відхилення 2020 р. від 2018 р.	Абсолютне відхилення 2021 р. від 2018 р.	Абсолютне відхилення 2022 р. від 2018 р.
1.	Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,00	0,00	0,21	0,01	0,20	0,00	0,21	0,01	0,20
2.	Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,06	0,06	0,00	0,01	0,08	0,01	-0,06	-0,05	0,03
3.	Коефіцієнт приросту основних засобів	-0,06	-0,06	0,21	0,00	0,12	-0,01	0,26	0,06	0,17
4.	Коефіцієнт зносу	0,56	0,68	0,50	0,53	0,48	0,12	-0,06	-0,02	-0,08
5.	Коефіцієнт придатності основних засобів	0,44	0,32	0,50	0,47	0,52	-0,12	0,06	0,02	0,08
6.	Середній вік обладнання, років	10,50	10,60	8,60	8,90	7,60	0,10	-1,90	-1,60	-2,90

Додаток Н

Показники руху і технічного стану активної частини основних засобів підприємства за 2018-2022 рр.

№ з/п	Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютне відхилення 2019 р. від 2018 р.	Абсолютне відхилення 2020 р. від 2018 р.	Абсолютне відхилення 2021 р. від 2018 р.	Абсолютне відхилення 2022 р. від 2018 р.
1.	Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,00	0,00	0,14	0,01	0,14	0,00	0,14	0,01	0,14
2.	Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,04	0,04	0,00	0,00	0,06	0,00	-0,04	-0,03	0,02
3.	Коефіцієнт приросту основних засобів	-0,04	-0,04	0,14	0,00	0,08	0,00	0,18	0,04	0,12
4.	Коефіцієнт зносу	0,39	0,48	0,35	0,37	0,33	0,08	-0,04	-0,02	-0,06
5.	Коефіцієнт придатності основних засобів	0,61	0,52	0,65	0,63	0,67	-0,08	0,04	0,02	0,06
6.	Середній вік обладнання, років	10,30	10,20	8,10	8,60	7,60	-0,10	-2,20	-1,70	-2,70

Загальна характеристика підприємства ТОВ «Відродження»

Характеристика	Показник
Повне найменування	Вовариство з обмеженою відповідальністю «Відродження»
Скорочене найменування	ТОВ «Відродження»
Дата утворення (реорганізації тощо)	2010 р.
Код згідно з ЄДРПОУ	03740111
Вид економічної діяльності	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
Код виду економічної діяльності за КВЕД	01.11
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю
Код організаційно-правової форми господарювання (КОПФГ)	240

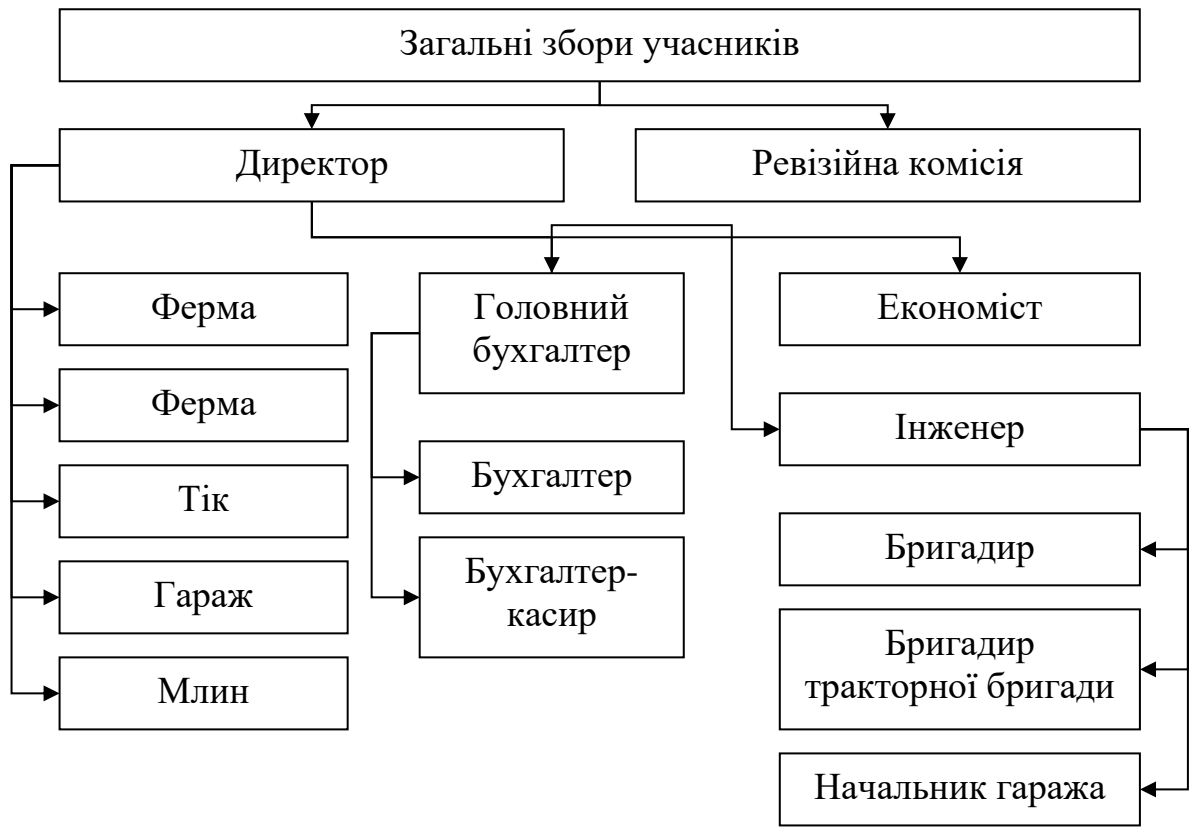

Рис. Р.1. Організаційна структура ТОВ «Відродження»

Показники ефективності використання основних засобів підприємства

Показник	Характеристика	Методичний інструментарій	
Фондоозброєність праці	характеризує рівень забезпеченості та ступінь озброєності основними засобами персоналу підприємства	$\Phi O = \frac{\overline{OЗ}}{Ч_{\text{пер}}}$	$\overline{OЗ}$ – середньорічна вартість основних засобів підприємства, грн.; $Ч_{\text{пер}}$ – середньооблікова чисельність персоналу підприємства, осіб.
Фондовіддача	характеризує випуск підприємством продукції на 1 грн. середньорічної вартості його основних засобів	$\Phi B = \frac{ВП}{\overline{OЗ}}$	ВП – річний обсяг випуску продукції підприємства у вартісному виразі, грн.; $\overline{OЗ}$ – середньорічна вартість основних засобів підприємства, грн.
Фондомісткість	характеризує вартість основних засобів підприємства на 1 грн. його продукції	$\Phi M = \frac{\overline{OЗ}}{ВП}$	$\overline{OЗ}$ – середньорічна вартість основних засобів підприємства, грн.; ВП – річний обсяг випуску продукції підприємства у вартісному виразі, грн.
Рентабельність основних засобів	характеризує величину прибутку на одну гривню середньорічної вартості основних засобів	$P_{OЗ} = \frac{\Pi}{\overline{OЗ}}$	Π – чистий прибуток підприємства, грн.; $\overline{OЗ}$ – середньорічна вартість основних засобів підприємства, грн.